

Anti-Emperyalist ve Anti-Oligarşik Mücadelede

KURTULUŞ CEPHESİ

Zafer Bizim Olacaktır!

<http://www.kurtulusephesi.com>

YIL: 25 SAYI: 138 Mayıs-Haziran 2014

Kapitalizm ve
Kömür Madenleri

... Ve Soma

Zor, Şiddet ve
Direniş

Polis Terörüne Karşı
Halk Direnişinin
Siyasal Niteliği ve Sınıfsal Yapısı

Unutulmuş Referandum
Tayyip-Bonaparte'ın "*Coup de Tête*"si

Sarı İnek ve
Cumhurbaşkanlığı Seçimi

Dengesiz Toplumun
Cumhurbaşkanlığı Seçimi

Hüseyin Cevahir

Sinan Cemgil, Kadir Manga, Alpaslan Özdoğan
Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan

İbrahim Kaypakkaya

Leyla Doğan, Ağadede Sarıkaya

- 1990 yılında Amasra Yeni-Çeltek kömür madeninde meydana gelen ve 66 işçinin ölümüne yol açan grizu patlamasından sonra *Anti-Emperyalist ve Anti-Oligarşik Cephe* dergisinin 1991/1 sayısında yayınlanmış bir değerlendirme. 3 KAPİTALİZM VE KÖMÜR MADENLERİ
- Soma katliamı üzerine bir irdeleme. 7 ... VE SOMA
- Meşruiyetini yitirmiş bir siyasal iktidarın zora ve şiddete başvurusu ve buna karşı gelişen ya da gelişecek olan direniş üzerine. 10 ZOR, ŞİDDET VE DİRENİŞ
- Yılların biriktirdiği öfkenin dışa vurumu olan Gezi Direnişindeki değişik kesimlerin siyasal tutumları ve sınıfsal kökenleri üzerine yapılmış olan bir değerlendirme. 16 POLİS TERÖRÜNE KARŞI HALK DİRENİŞİNİN SİYASAL NİTELİĞİ VE SINIFSAK YAPISI
- 21 Ekim 2007'de yapılan Anayasa "referandumu" üzerine. 21 UNUTULMUŞ REFERANDUM TAYYİP-BONAPARTE'NİN "COUP DE TÊTE" Sİ
- ilk turu 10 Ağustos'ta, ikinci turu ise 24 Ağustos'ta yapılacak olan Cumhurbaşkanlığı seçimi üzerine bir irdeleme. 23 SARI İNEK VE CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ
- Toplumsal dengesini emperyalist metropollerde bulan ve sürekli bir kriz içinde bulunan bir ülkede cumhurbaşkanlığı seçiminin yeri ve konumu üzerine. 26 DENGESİZ TOPLUMUN CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ
- 31 HÜSEYİN CEVAHİR
- Ve yanındakinin kanlı başı omzuna değince, ona sıra gelince sayısını saydı... Söz istemez Yaşlı göz istemez Çelenk melenk lazım değil Susun Sıra Neferi Uyusun... 32 SİNAN CEMGİL, KADİR MANGA, ALPASLAN ÖZDOĞAN, DENİZ GEZMİŞ, YUSUF ASLAN, HÜSEYİN İNAN
- 33 İBRAHİM KAYPAKKAYA
- 34 LEYLA DOĞAN AĞADEDE SARIKAYA

KURTULUŞ CEPHESİ

SORUMLU: Sezai Görür

Yazışma Adresi:

Postfach 1414

55504 Bad Kreuznach / Almanya

<http://www.kurtuluscephesi.com>

<http://www.kurtuluscephesi.org>

<http://www.kurtuluscephesi.net>

<http://www.kurtuluscephesi.de>

E-Posta Adresi:

kurcephe@kurtuluscephesi.org

Kapitalizm ve Kömür Madenleri

Türkiye’de her yıl yüzlerce işçi, iş kazaları olarak adlandırılan olaylarda ölmekte ya da yaralanmaktadır. Binlerce işçi sakat kalırken, yaşamlarını yitiren işçiler sadece istatistiklerde yer alan basit birer rakam haline gelmektedirler. Şubat 1990’da Yeni-Çeltek’te meydana gelen “kaza” sonucunda yaşamlarını yitiren 66 maden işçisinin 58’inin cesetleri bile çıkartılamamıştır. Gazetelere yansıyan “iş kazaları”, her zaman Yeni-Çeltek olayı gibi geniş ölçüde yer de alamamaktadır. Örneğin 1983 yılında Zonguldak-Kandilli’de meydana gelen grizu patlaması sonucunda 103 maden işçisi yaşamını yitirmesine rağmen, basında yer almamıştır. Çünkü 12 Eylül faşist generalleri bu haberin geniş ölçüde yazılmasını “tehlikeli ve sakıncalı” bulmuşlardır.

Ülkemizde, 1981-86 yılları arasında her gün, ortalama 415 “iş kazası” meydana gelmiştir. Yaklaşık 100 “iş kazası”ndan birisi ölümle sonuçlanmıştır. “Kazaların” dağılımında %18 ile inşaat sektörü birinci sırayı alırken, %11 ile metal sanayi ikinci sırada ve %9.8 ile kömür madenleri üçüncü sırayı almaktadır.

“İş kazaları”nda kömür madenleri üçüncü sırayı almasına rağmen, ölümlerde ilk sırada yer almaktadır. Kömür madenlerinde ölüm olayları, grizu patlaması, göçük ya da su baskını gibi olaylar sonucu meydana gelmektedir. (Son elli yılda meydana gelen *büyük grizu patlamaları* sonucu meydana gelen ölüm olaylarının dökümü yandaki tabloda yer almaktadır.)

Bunlar (Soma dışında), büyük grizu patlamasına ilişkin sayılardır. Bunların yanında,

Yıl	Yer	Ölüm
3 Aralık 1942	Kandilli	40
21 Eylül 1947	Kozlu	47
24 Ocak 1955	Gelik	55
14 Mart 1960	Kozlu	22
19 Mart 1965	Merzifon Yeni Çeltek	72
4 Nisan 1967	Kandilli	17
23 Ekim 1972	Kozlu	23
7 Mart 1983	Kandilli	103
10 Nisan 1983	Kozlu	10
31 Ocak 1990	Amasra	5
7 Şubat 1990	Amasra Yeni-Çeltek	66
3 Mart 1992	Kozlu	263
26 Mart 1995	Yozgat/Sorgun	37
22 Kasım 2003	Karaman/Ermenek	10
8 Eylül 2004	Kastamonu/Küre	19
21 Nisan 2005	Gediz	15
23 Şubat 2006	Dursunbey	17
10 Aralık 2009	Kemalpaşa	19
23 Şubat 2010	Odaköy	17
17 Mayıs 2010	Gelik	30
8 Ocak 2013	Kozlu	8
13 Mayıs 2014	Soma	301

“küçük” sayılan grizu patlamalarında, yangın, su baskını, göçük olaylarında ölenlerin tam sayısı bilinmemektedir. Zonguldak kömür madenlerinde son 40 yılda meydana gelen olaylarda 3.912 maden işçisi yaşamını yitirmiş ve 305.000 yaralanma olayı meydana gelmiştir.

Bunların nedenleri vardır. Zaman içinde artarak gelişen ölüm olaylarının nedenlerini görmeden önce, bundan yaklaşık olarak 150 yıl önce, İngiltere’de yayınlanmış olan bir raporu aktaralım:

“Kömür ocağı sahipleri ve işlet-

mecileri arasında rekabet altında ... en gözle görülür fizik güçlükleri yenmek için, gerekli olanın dışında hiçbir harcama yapılmaz; ve genellikle yapılacak iş için gerekli olandan çok daha fazla bulunan kömür işçileri arasında rekabet nedeniyle, çevrelerindeki tarım işçilerinden biraz yüksek bir ücret karşılığında, bunlar büyük tehlikelere ve çok zararlı etkilere seve seve katlanırlar ve bu iş ayrıca onlara çocuklarını kârlı bir şekilde kullanma olanağı da verir. Bu çifte rekabet ... ocakların büyük bir kısmının en yetersiz drenaj ve havalandırma ile işletilmelerini sağlamaya tamamen yetmektedir. Çoğu kez kuyular kötü açılmış, kötü donatılmış ve mühendisler yetersizdir; galeriler ve yollar kötü açılmış ve yapılmıştır; bunlar, can kaybına, vücut ve sağlığın bozulmasına yol açar; bunlara ait istatistikler korkunç bir manzara ortaya koyarlar.”*

Karl Marks'ın, bundan 150 yıl önce yayınladığı ünlü yapıtı *Kapital*'de yer verdiği bu rapor ile ülkemizdeki maden ocaklarının durumu arasında büyük benzerlikler bulunmaktadır.

Kendilerini geçindirecek kadar ürün alamadıkları topraklarından koparak madenlerde çalışmaya başlayan köylüler, zaman içinde çalışma koşullarının getirdiği “yeni bir dünya” ile yüz yüze gelmektedirler. İlk kez gerçek anlamda işçi olmanın getirdiği sorunlarla, işverenlerin kârlarını artırmak için, onların yaşamlarını hiçe saymasının getirdiği sömürü koşullarıyla yüz yüze kalırlar. Ama tarımdan sağlanan gelirden az çok yüksek gelir sağlayan ücretler karşısında, elverişsiz ocaklarda (ya da başka sanayi kuruluşlarında) çalışmak durumundadırlar. Yaygın işsizlikle birleşen tarıma göre daha yüksek gelir sağlama durumu, yaşam pahasına bir çalışmanın sürdürülmesinin nedeni olur çıkar.

Siyasal özgürlüklerin olmadığı bir ülkede, yani bizim gibi bir ülkede, tarımdan kopup gelenlerin proleter sosyalist siyasal bilince ulaştırılması da güç olmaktadır. Gerçekler anlatılamamakta, anlatmaya çabalayanlar ağır hapis ve ölüm cezalarına çarptı-

ılmaktadır. Böylece işçiler arasında bir “takdiri ilahi” sürüp gitmektedir.

Kömür madenlerinde bu durum daha da kötüdür. Meydana gelen “iş kazaları”, onlar için “tevekkül” ile karşılaşılması gereken olaylardandır. Galeri girişlerine yazılan dini sözler, sanki onların bu kötü ve ağır çalışma koşullarında çalışmalarını kaçınılmazmışçasına kömür işçilerinin her gün karşısına çıkar:

**“BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM”
“EVVEL TEDBİR-SONRA TEVEKKÜL”**

Tümüyle maden mühendisliğinin uzmanlık alanına giren ve bu uzmanlıklarla çözümlenebilen sorunlar, doğrudan kömür işçisinin “kendisine” ve sonra “allah”a bırakılmıştır. Ve işverenler (isterse kolektif kapitalist olan devlet olsun) bir kez daha işçileri sömürebilmek için “başkalarından” yardım almaktadırlar. Oysa hepsinin arkasında *kâr, daha fazla kâr* sağlama isteği yatmaktadır.

Kapitalizm koşullarında işçilerin nasıl sömürdüklerini ayrıntılı bir biçimde tahlil eden *Marks*, kapitalistin ya da kapitalist devletin var olduğu üretim biçiminin bir özelliğini şöyle belirtir:

“Kapitalist üretim biçimi, genellikle bütün pıntılığına karşın, kendi insan malzemesi konusunda çok hovardadır.”**

Kapitalistler ya da işletme yöneticileri kârlarını artırmak için pek çok konuda “tasarruf” peşinde koşarlar. Son on yılda ülkemizde de sık sık duyulan “enerji tasarrufu” bunlardan birisidir. Diğer bir tasarruf konusu da, üretim artıklarından yararlanmaktır. Ama hepsinden önemlisi, çalışma koşullarında, *işçinin sırtından* yapılan tasarruflardır. Bunların en yaygın olarak gerçekleştirildiği yerler kömür madenleridir.

“Nasıl ki, emeğin birleşik hale gelmesi ve elbirliği, makinelerin geniş ölçüde kullanılmalarna, üretim araçlarının yoğunlaşmasına ve ekonomik olarak kullanılmalarna yol açıyorsa, aynı şekilde, kitleler halinde, kapalı yerlerde ve sağlık gereksinmelerinden çok, üretimin işine gelen koşullar altında bu birarada çalışmadır ki;

işte bu kitle halinde bir ve aynı işyerinde yoğunlaşmadır ki, bir yandan kapitalist için büyük bir kâr kaynağının, öte yandan da daha kısa çalışma saatleri ve özel önlemlerle karşılanmadığı takdirde, işçilerin yaşam ve sağlıklarının hovardaca harcanmasının nedenini oluşturur.”*

Bu konu öylesine basittir ki, yeni bir işçi bile, bu durumu, kısa sürede görebilmektedir.

Bilindiği gibi, kapitalistler, işverenler açısından, asıl olan kârdır. Ancak onların üzerinde durdukları nokta, kârlarının miktarı değil, yatırdıkları sermayelerine oranıdır. *Kâr oranı*, yatırılan sermaye üzerinden elde edilen bir çeşit sermayenin verimliliğidir. İşçiyi daha çok çalıştırarak, daha verimli hale getirmek peşinde koşan sermaye sahibi, bu amaçla düzenlediği “hizmet içi eğitim” çalışmalarınıyla verimliliği artırmak peşindedir. Aynı şekilde, kapitalist açısından sermayenin de verimliliği önemlidir. Her zaman kapitalistler, yatırdıkları sermayelerinin *en yüksek kârı getirmesi* peşindedirler. Bir başka deyişle, onlar, sermayelerini en yüksek kâr oranı olan işlere yatırmak durumundadırlar. Sermaye ise, kendi dillerinde, sabit ve döner sermaye bölümlerinden oluşur. Ve bunların miktarındaki her azalış, işçilerin sömürü oranı sabit kaldığı sürece kâr oranının yükselmesine neden olur.

İşte, kapitalistin dilinde *sabit sermaye*, binalardır, donanımdır, alet-edevattır. Kömür madenlerinde, gerek gelişmiş teknolojik araçlarla, gerekse maden mühendisliği verileriyle, madenlerin güvenli hale getirilmesi için yapılacak harcamalar, kapitalistler için, sabit sermaye yatırımlarıdır. Ve bu yatırımlar, doğrudan üretken yatırımlar olarak kabul edilmediği için, kapitalistlere göre, kâr oranını düşüren “gereksiz” harcamalar olarak değerlendirilir. Kömür madenlerinde galerilerin daha güvenli olarak açılması, yolların mühendisliğin son bulgularına göre yeniden inşa edilmesi gibi, grizunun gelişmiş aygıtlarla tespit edilmesi gibi, doğrudan işçilerin daha güvenli ve sağlıklı koşullarda çalışmalarını belirleyen yatırımlar, “masraf” ya da “maliyet” olarak kapitalistlerin kâr oranlarını düşüren yatırımlar olarak kabul edilir. Bu alanlarda ne kadar

az harcama yapılırsa, yani ne kadar az sermaye bu işe ayrılırsa, kâr oranı, o oranda yükselecektir.

Yeni-Çelttek'te meydana gelen ölümlerden sonra günlük basında bir uzman şöyle demektedir: “...işçi güvenliği, kazaya karşı önlem almak üzere yapılacak yatırımlar için, maliyet kaygısından söz açamaz. Politik büyüklerimiz sürekli Türkiye'nin çağ atladığından söz ediyorlar. Çağdaş dünyada, işçinin can güvenliği, kazaya karşı alınacak önlemler için maliyet hesaba katılmaz.” Uzman, bir yandan kapitalist dünyada işçinin can güvenliğinin nasıl bir “maliyet” hesabı içinde ele alındığını vurgularken, öte yandan onun “çağdaş dünya”nın *kapitalist dünya* olduğunu söyleyememiştir. Ve tüm çarpıklıklar da, işte bu dünyadan kaynaklanmaktadır.

Ülkemiz, emperyalist-kapitalizmin sömürsü altında olan geri-bıraktırmış bir ülkedir. Bu yüzden, pek çok durumda, ucuz emek gücü herşeyin önüne geçmektedir. Emperyalist sömürünün gereği olduğu kadar, işbirlikçi-teknelci burjuvazinin yaşayabilmesi için de işçi ücretlerinin düşük tutulması ve işçilerin kapitalistlere maliyetinin en aza indirilmesi gerekmektedir.

Tüm bunlar arasında kömür madenlerinin özel bir yeri vardır. Sanayi devriminden günümüze kadar en ucuz enerji kaynağı kömür olagelmıştır. Bugün kömürle çalışan elektrik santrallerinden, buhar kazanlarına kadar pek çok alanda kullanımı sürdürülen bu enerji kaynağı, teknolojik gelişmelere bağlı olarak yeni ve ucuz enerji kaynaklarının ortaya çıkmasına rağmen, önemini yitirmemiştir. Özellikle demir-çelik sanayisine sürekli bir girdi olan kömür cevheri, ülkemizde asıl olarak devlet eliyle işletilmektedir (TKİ yanında, bazı bölgelerde özel kişi ve şirketlerin işlettiği kömür ocakları da bulunmaktadır. Ama üretimin asıl ağırlığı devlet kuruluşlarındadır). Yıllardır devlet tarafından işletilen kömür ocakları sanayiciler için ucuz girdi sağlamaktadır. Özellikle demir-çelik fabrikalarında kullanılan kömür, işbirlikçi-burjuvazi için yaşamsal öneme sahiptir. Örneğin bir buzdolabı ya da “yerli” oto, kömür sayesinde daha düşük maliyete sahip olabilmektedir.

Gerek demir-çelik üretimini, gerekse kömür madenlerini denetiminde tutan devlet kuruluşları olunca, siyasal iktidar başlı başı-

* K. Marks, *Kapital*, Cilt III, s. 85.

na önem kazanmaktadır. “Yönetenler”, bu sayede, kapitalistlere ucuz kaynak sağlamaktadırlar.

Kömür işçilerinin yıllardır yaşamlarını tehlikeye atarak çıkardıkları kömürlerin, kapitalistlere daha fazla kâr sağlamak için kullanılması, aynı zamanda, “iş kazaları”nda yaşamlarını yitiren işçilerin gerçek sorumlularının kimler olduğunu da göstermektedir.

Maden işçilerinin en basit iş güvenliğine sahip olmadan çalıştırılmalarının sorumlusu kapitalistlerdir, onların siyasal yöneticileridir.

Bu gerçeklerin gizlenmesi için, her yol denenmiştir ve denenmektedir. Özellikle Zonguldak kömür havzası ve çevre ilçeleri, bu açıdan özel bir yere sahiptir. Madenlerde çalışan 40.000 kömür işçisi ve Ereğli ile Karabük demir-çelik fabrikalarında çalışan 10.000'e yakın işçisiyle, bu bölge olağanüstü boyutta önem kazanmıştır.

1960 sonrasında hareketlenen maden işçileri, çeşitli “iş kazaları” sonrasında çeşitli direnişler, mitingler düzenlemişlerdir. 1965 Kozlu olaylarında jandarma ve polislerce kurşunlanmışlar, toprak üstünde yeni yaşamlar yitirmişlerdir. Bunlara rağmen, oli-

garşik yönetim, 12 Mart sonrasında sıkıyönetim ilan etmekten geri durmamıştır.

Oligarşik yönetimin işçilerin direnişini azaltmak için kullandığı diğer yöntem de, Zonguldak maden işçilerini “bağımsız” yerel bir sendika içinde toplamak olmuştur. Politik alanda etkinlik kurmaktan uzak tutulan maden işçileri, bu yolla, güçlü bir sendikal hareket oluşturmaktan da uzak tutulmaktadır.

Maden işçileri, tüm işçi sınıfı içinde grev silahını en etkili bir biçimde kullanabilecek en önemli kesimi oluştururlar. Bunun bilincinde olan egemen sınıflar ve politik yöneticiler, onların bilinçlenip örgütlenmesini her yolu kullanarak engellemek peşindedirler.

Tüm bunlar karşısında, maden işçileri, kendi güçlerinin bilincinde olarak, her yerde, kendi komitelerini kurarak, kendi sorunlarına sahip çıkmalıdır. Bu sahip çıkış, aynı zamanda, siyasal iktidara yönelik olacak ve ülkenin geleceğini belirleyecektir. Güvenlikli ve sağlıklı iş koşullarının yaratılmasının yolu da buradan geçmektedir. Üretenlerin yönetenler olması için, görev, örgütlenmek ve buna dayanarak mücadele etmektir.

... Ve Soma

Önceki yazı (“*Kapitalizm ve Kömür Madenleri*”) 1990 yılında Amasra Yeni-Çeltek kömür madeninde meydana gelen ve 66 işçinin ölümüne yol açan grizu patlamasından sonra yazılmıştır.

Aradan yaklaşık 25 yıl geçti, ama maden işçilerinin “kaderi”, Recep Tayyip Erdoğan’ın ifadesiyle “fitrat”ı değişmeden olduğu gibi kaldı.

Yine de bu yıllar boyunca pek çok şey değişti. Her şeyden önce, 1980’lerde İngiltere ve ABD’de uygulamaya konulan neo-liberalizmin en tipik özelliği olarak kömür madenlerinin bir bölümü kapatılırken, kalanları özelleştirildi. Kamu kurumlarının özelleştirilmesi dalgası 90’larda Türkiye’de yaygın biçimde uygulamaya konulurken kömür madenleri de büyük ölçüde özelleştirildi.

Kömür madenlerinin özelleştirilmesindeki tek amaç, maliyetleri aşağıya çekmekti. Bu da kömür madenlerindeki iş güvenliğinin bir maliyet unsuru olmaktan çıkartılması ve ücretlerin düşürülmesinden başka bir şey değildi. Öyle de oldu.

2000’li yıllarda, AKP iktidarı döneminde kömür madenlerindeki özelleştirme doruk noktasına ulaşırken, yeni özelleştirme yolları ve yöntemleri geliştirildi. Bunlardan en önemlisi, “*Rödovans*” adı verilen “kiralama” yoluyla madenlerin işletmesinin özel şirketlere devredilmesidir. Böylece mülkiyeti kamuya/devlete ait olan kömür madenleri özel şirketlere kiralandı. Burada hedef, en düşük maliyetle kömür çıkartmak ve kârları maksimize etmektir. Bunun sonucu olarak da, iş güvenliğine ilişkin yatırımlar en

aza indirilmiştir.

Burada yeni ve şaşırtıcı elbette bir şey yoktur. Ancak Amasra Yeni-Çeltek’te meydana gelen grizu patlamasından bugüne kadar geçen 25 yıllık süreçte ortaya çıkan ideolojik çarpıtmalar, daha tam deyişle, ideolojisiyleştirmedir. Bunun sonucunda genel olarak iş kazalarıyla, özel olarak maden kazalarıyla kapitalizmin ilişkisinin gözlerden uzaklaştırılması ve her olayın özel şirketlerin aşın kâr hırsına indirgenmesidir.

Soma katliamında açık biçimde görüldüğü gibi, bir taraftan maden facialarının maden işçilerinin “fitratında” olduğu söylenerek dinsel bir kılıf bulunmaya çalışılırken, diğer taraftan değişik *emperyalist-kapitalist ülkelerdeki* maden kazalarının sınırlılığında yola çıkarak bunun “fitrat” konusu olmadığı, iş güvenliğine ilişkin gerekli önlemler alınmamasının bir sonucu olduğu kanıtlanmaya çalışılmıştır. Diğer bir ifadeyle, bizim gibi geri-bıraktırlmış ülkelerde “iktidarın işverenlerinin” aşırı kâr hırsından ve pervasızlığından kaynaklanan “iş kazaları”, emperyalist-kapitalist ülkelerde olmadığı, oralarda iş güvenliğine “büyük” önem verildiği, dolayısıyla “iş kazalarının” büyük ölçüde azaltıldığı yazılıp çizilmiştir.

Genellikle liberal, liberal-solcu ve sol aydınlar tarafından Soma katliamının “fitrat”ından kaynaklanmadığını göstermek için kullanılan bu kanıtlama yöntemi, gerçekte kapitalizm ile kömür madenlerindeki “iş kazaları” arasındaki doğrusal ilişkiyi görmezlikten gelmektedir.

Bu konuda, Almanya’daki kömür madenlerinde son otuz yılda ölümle sonuçla-

nan bir “iş kazası”nın olmadığı bu konuda verilen en önemli “kanıt” olarak kullanılmıştır. Buradan yola çıkıldığında, kömür madenlerindeki “iş kazaları” ile kapitalizm arasında doğrudan bağ kurmak “yanlışlanmaktadır”! Doğal olarak buradan çıkartılan sonuç da, kömür madenlerinin kapatılmasından başka bir şey olmamaktadır.

Bugün pek çok şeyler tümüyle unutulmuştur.

İngiltere ve ABD’de 1980’lerdeki neo-liberalizm ve monetarizm uygulamaları sonucunda, özellikle İngiltere’de Thatcher’ın kömür madenlerini kapatmasıyla birlikte Türkiye’de de T. Özal döneminde (1984 sonrası) kömür madenlerinin kapatılması propagandası başlatılmıştır. Bu propagandanın temel söylemi de, Türkiye’de çıkartılan kömürün birim maliyetinin “dünya ortalamasına göre” çok yüksek olduğu ve bunun da devlet bütçesine yük getirdiği iddiasıdır. Bu iddiadan yola çıkarak, başını İsak Alaton’un çektiği “akıl insanlar”, Zonguldak kömür madenlerinin kapatılarak buralarda “somon balığı çiftlikleri” kurulmasını önerdiler. Bu “öneri”, kamuoyunda, özellikle “sol cenahta” hararetli bir tartışmanın başlamasına yol açtı. Sonuçta Zonguldak maden işçilerinin 1991 yılının Ocak ayında gerçekleştirdikleri büyük “madenci yürüyüşü”ye birlikte bu tartışmalar sona erdi.*

Kömür madenlerinin kapatılması propagandasının ardından “özelleştirme” furyası başladı ve Soma olayında görüldüğü gibi, bu furya “rödevans” (kiralama) sistemi ile “zirve” yaptı.

Kömür madenlerinin kapatılmasından özelleştirilmesine kadar her yolun denendiği bütün bu süreçte, asıl önemli olan kapitalist sanayi için olabilecek en ucuz maliyetle enerji üretilmesi olduğu ve bunun da kapitalist sistemin en temel unsuru olduğu unutturuldu.

* Yıllar sonra, 2010 yılında İsak Alaton şöyle demektedir: “30 yıl önce Zonguldak’a gittim. Oradaki insanlara, madenlerin kapatılması gerektiğini söyledim. Beni yuhladılar. Sonra ‘susun dinleyin. Aptalsınız siz. Bu kadar az parayla nasıl yeraltına inip ölürsünüz? Siz deli misiniz?’ dedim. Ve Zonguldak’taki madenlerin kapatılması gerektiğini, buraya balık çiftlikleri kurulabileceğini söyledim. Sonrasında Bartın, Ayancık ve Sinop’ta deniz kenarında araziler kiraladım. Orada balık çiftlikleri kurdum. Çiftliklerde somon yetiştirecektim. Başarısız oldum. *Karadeniz sularında somon yetiştirmiyormuş.*” (Taraf, 22 Mayıs 2010)

1980’lerde İngiltere’de Thatcher yönetiminin kömür madenlerini kapatma kararı almasında belirleyici olan, kömüre dayalı enerji üretiminin (termik santraller) giderek daha pahalı hale gelmesi olmuştur. Özellikle kömür madeni işçilerinin uzun ve zorlu mücadelesi sonucunda, gerek ücret artışı elde etmeleri, gerekse iş güvenliğine ilişkin yeni yatırımlar yapılmasını sağlamaları, kömüre dayalı termik santralleri eskisi kadar ucuz enerji kaynağı olmaktan çıkarmıştır. Bunun sonucu olarak da, termik santraller giderek kömürden petrole ve doğal gazla dönüştürülmeye başlanmıştır. 1980’ler dünyasında kömür maliyeti artarken, petrol fiyatının görece olarak daha düşük bir fiyata sahip olması bu dönüşümün gerçekleşmesinin önünü açmıştır.

Kapitalizmin temel özelliği olan maliyetin alabildiğine düşürülmesi ve kâr oranının alabildiğine yükseltilmesi kuralı burada alabildiğine bütün çıplaklığı ile karşımıza çıkmaktadır.

Öte yandan 1980’lerden günümüze kadar geçen süreçte ortaya çıkan ideolojik çarpıtmalar ve saptırmalar sonucunda, pek çok şeyin kapitalist üretim ilişkileriyle olan bağlantısı kopartılmış ve neredeyse her şey kapitalizmin *dışında* gelişen tekil olaylar olarak sunulmuştur. Soma katliamı sonrasında Recep Tayyip Erdoğan’ın “fitrat” açıklamasına *karşı* geliştirilen “ama başka ülkelerde böylesine büyük maden kazaları olmuyor, örneğin Almanya” biçimindeki “karşı tezler”, *kapitalizmin geliştiği ülkelerde* ölümcül maden kazalarının azaldığı “algısı” yaratmaya hizmet etmektedir. Bu da, maden kazalarının kapitalizmin bir ürünü olduğu gerçeğinin gizlenmesine yol açmaktadır.

Oysa kömür madenlerindeki kazalar/katliamlar, doğrudan kapitalizmin azami kâr hırsının bir sonucudur. Gelişmiş kapitalist ülkelerde, yani emperyalist-kapitalist ülkelerde, işçi sınıfının, özellikle maden işçilerinin mücadelesi sonucunda kazanılan haklar (iş güvenliğine ilişkin haklar ve ücret artışları) maliyetlerin yükselmesine yol açmıştır. Bu da kapitalistleri daha düşük maliyetli enerji kaynakları arayışına yöneltmiştir. Kömür madenlerinin kapatılması da, petrol, doğal gaz ya da nükleer enerji kaynaklarına yönelinmesi de bu düşük maliyet arayışının ürünüdür. Madenlerin özelleştirilmesi ya da “rödevans” sistemi bu arayışın ortaya çıkar-

dığı uygulamalardır.

Son dönemde (2000'li yıllar) Türkiye'de kömür madenlerinin yeniden önem kazanmasının arka planında petrol ve doğal gaz fiyatlarındaki artışlar yer almaktadır. Özellikle "dışa bağımlı" olan bu enerji kaynaklarının yüksek fiyatları karşısında daha düşük maliyetle kömür çıkartılmaya yönelinmiştir. Bu da düşük ücretle işçi çalıştırılmasının yanında iş güvenliğine ilişkin önlemlerin olabildiğince düşük maliyetle sağlanmasına yol açmıştır.

Almanya örneğinde ise, maden işçilerinin ücretleri yüksek ve iş güvenliği önlemleri çok gelişmiştir. Bütün bunlar maden işçilerinin onlarca yıllık mücadelesinin ürünüdür. Öte yandan petrol fiyatlarındaki artış, Rusya'dan alınan doğal gazın "siyasal maliyeti" ve özellikle de nükleer enerjinin "toplumsal maliyeti" karşısında, maden işçilerinin mücadelesiyle ortaya çıkan "maliyet" artışı çok daha azdır. Doğal olarak Almanya'da işçi ücretleri ne kadar yüksek, iş güvenliği önlemleri ne kadar pahalı olursa olsun, (rüzgar enerjisi dahil) "alternatif enerji kaynakları" çok daha maliyetli hale gelmiştir. Bu nedenle de, madenlerdeki yüksek ücret ve yüksek maliyetli iş güvenliği önlemleri, kapitalist açısından daha düşük bir "maliyet" anlamına gelmektedir. Almanya'da maden kazalarının azlığı ve ölümcül maden kazalarının neredeyse yok denilebilecek düzeye inmesinin arkasında yatan gerçekler bunlardır. Sonuçta, her şeyde olduğu gibi, kömür madeninde de kapitalizmin "maliyet/kâr oranı" ilişkisi tüm gerçekliğiyle varlığını sürdürmektedir.

Ek olarak Almanya, bizim gibi geri-bıraktırılmış ülkeler için "emsal" teşkil edebilecek bir örnek değildir. Hiç unutulmamalıdır ki, Almanya, dünyanın belli başlı emperyalist-kapitalist ülkelerinden birisidir. Emperyalist-kapitalist ülkelerde işçi sınıfının ücretlerinin yüksekliğini telafi eden temel unsur geri-bıraktırılmış ülkelere elde edilen kârlardır.

Bir kez daha yinelersek, kapitalist sistemde asıl olan kapitalistin en düşük maliyetle artı-değer üretmesi ve bu yolla azami kâr sağlamasıdır. Bu sağlandığı sürece, işçinin ücreti de, yaşamı da önemli değildir.

"*Quarterly Reviewer*, sermayenin, kargaşalıktan, kavgadan kaçtığını ve ürkek olduğunu söylüyor ki, bu, çok doğrudur, ama sorunu pek eksik olarak ortaya koymaktadır. Sermaye, kâr olmadığı zaman ya da az kâr edildiği zaman hiç hoşnut olmaz, tıpkı eskiden doğanın boşluktan hoşlanmadığının söylenmesi gibi. Yeterli kâr olunca sermayeye bir cesaret gelir. Güvenli bir %10 kâr ile her yerde çalışmaya razıdır; kesin %20, iştahını kabartır; %50, küstahlaştırır; %100, bütün insanal yasaları ayaklar altına aldırır; %300 kâr ile, sahibini astırma olasılığı bile olsa, işlemeyeceği cinayet, atılmayacağı tehlike yoktur. Eğer kargaşalık ile kavga kâr getirecek olsa, bunları rahatça dürtükler. Kaçakçılık ile köle ticareti bütün burada söylenenleri doğrular." (T. J. Dunning) (Akt. Marks, *Kapital*, Cilt: I, s. 779.)

Zor, Şiddet ve Direniş

“Siyasal zor, oligarşinin elinde ilk şart olarak, oligarşinin siyasal hakimiyetini koruması şeklinde görevini somutlaştırır. Kuşkusuz en önemli araç, devlet aygıtıdır. Devlet, bu dönemde, hakim sınıfların karakterine bürünerek, oligarşik devlet niteliğini almıştır. Siyasal zorun bu biçimdeki görevi ona, üretim ilişkileri tarafından verilmiştir. Ve temel görevi, mevcut üretim ilişkilerinin devamını sağlamayı yerine getirmektir. Bu görevin yerine getirilişinde “zor”un askeri bir biçimde maddeleşmesi ve görünür olması, a) Hakim sınıfların kendi iç çelişkileri yüzünden idare edememeleri, b) Gelişen sınıfsal muhalefetlerin mevcut üretim ilişkilerini tehdit eder bir nitelik almaları, c) Doğrudan doğruya iktidara yönelik bir siyasal alternatifin ortaya çıkması durumlarında olur. Ülkemizde özellikle 12 Mart ertesi uygulamalardan sonra, hakim sınıfların kendi iç çelişkilerinden dolayı yönetimin askerileşmesi beklenemez. Bu nedenle, siyasal zorun askeri bir biçimde kendini göstermesi, mevcut üretim ilişkilerine yönelik muhalefetin görüldüğü yerlerde ve oligarşiye alternatif bir gücün ortaya çıkması zamanlarında olacaktır. Bir başka deyişle, oligarşi emekçi yığınların muhalefetinin topyekün muhalefete dönüşmesine hiçbir zaman izin vermek istemeyecek ve daha mevzi durumlarda iken uygulayacağı zor ile onu sindirerek, kitleleri pasifize etmeye çalışacaktır. Ülkedeki şekli demokratik ortam içinde gündemde olan bu uygulamada oligarşi, gerek nispi demokratik ortamın maddi koşullarını kullanarak yapacağı ideolojik ve politik saptırmalarla, gerekse de gelişen muhalefeti icazetli sosyalistler ve küçük-burjuva demokratlarına kanalize ederek, mevcut üretim ilişkilerine ve iktidara yönelik siyasal bir nitelik almasını engellemeye çalışacaktır. Ne var ki, bu nispi demokratik ortam içinde, ilk bakışta demokratik mevzi ve haklar mücadelesi şeklinde görülen bu demokratik muhalefet dahi, bir süre sonra oligarşinin kaçınılmaz bunalımları gereği, varlığı devam ettirilmemesi gereken bir unsur haline dönüşmektedir. Bu halde oligarşinin siyasal zorunu askeri bir biçimde görüntülemesi, şaşırtıcı olmayacaktır. Böyle bir durumda şaşırınlar ise, yalnızca bütün bu uygulamaları provokasyon olarak gören küçük-burjuva demokratları olacaktır.” (İlker Akman)

Hiçbir teorik açıklamaya ve ön girişe başvurmadan doğrudan ifade edersek, bir ülkede siyasal iktidar artan oranda zora, şiddete başvuruyorsa, o siyasal iktidar, kendisini iktidara getiren yasalann verdiği meşruiyetini kaybetmiş demektir. Meşruiyetini yitiren siyasal iktidar, yitirdiği meşruiyetini yeniden kurmak amacıyla, bir yandan zor ve şiddetini artırırken, diğer yandan varolan yasalara sürekli değiştirmeye yönelir. Kendisi tarafından yapılan *yeni yasalarla* kendisine meşruiyet sağlamaya çabalarken, artan zor ve şiddetle meşruiyetini kabul ettirmeye çalışır. Ancak bu aşamaya gelindikten sonra,

mevcut siyasal iktidar, meşruiyetini yitirmiş olduğundan, kendisi tarafından yapılan yasalarla yeniden meşruiyet kazanması artık olanaksızdır. Bu siyasal iktidar, er ya da geç, kendi meşruiyetini kendi tarihsel koşullarından alan yeni bir iktidara yerini bırakmak zorundadır.

Bu durumu ters yönden ele alırsak, eğer bir siyasal iktidar meşruiyetini kaybetmişse, iktidarını sürdürürebilmek için zordan, şiddetten başka bir seçeneği kalmamış demektir. Onun zor ve şiddeti, gayri meşruluğunu örtmeyi ve kendi iktidarını gayri meşru gören kesimleri sindirmeyi amaçlar.

Zor, siyasal zor, öznel bir tercih ya da bir keyfiyet durumu değildir. Hiçbir siyasal yönetim zor kullanarak iktidarda kalmayı tercih etmez. Çünkü zor kullanımı, her durumda zora karşı bir direnmeye, zor araçlarını kullanarak bir karşı duruşa yol açar. Dolayısıyla, bu zor, siyasal iktidarın yasal düzenden gelen komuta etme, yönetme gücünü bozar. Bu nedenle, Makyavelli'nin "Prens"i de olabildiğince kendi muhaliflerinin zora başvurmayan "uysal" muhalifler olarak kalmasını yeğler. Bunun için mevcut yasal düzenin kendisine verdiği gücü, kendi yasallığı içinde kullanmaya özen gösterir. Ne zaman ki iktidarı yitirme olasılığıyla yüzyüze geldiğinde, mevcut yasallık içinde kalarak kendi iktidarını sürdürmeyeceğini gördüğünde, hem yasal düzeni değiştirmeye hem de muhaliflerini zor yoluyla bertaraf etmeye yönelir; düne kadar "uysal" olan muhalefetin hareketini sınırlandırmaya başlar. Ama bu da mevcut yasallığın dışına çıkmaktır. İşte bu andan itibaren, o siyasal iktidar mevcut yasaların kendisine vermiş olduğu meşruiyetini yitirmiş ya da yitirmeye başlamış demektir.

Meşruiyetini yitirmiş ve bu nedenle, kendisini iktidara getiren mevcut yasallık içinde meşruiyet kazanmış bir başka siyasal güce yerini bırakmak durumunda olan, ama iktidarı bırakmayı kabul etmeyen bir iktidar için iktidarını sürdürebilmesinin tek yolu, muhalifler üzerinde zor ve şiddete başvurmaktır. Bu da onun gayri meşru bir iktidar olması anlamına gelir.

Bir siyasal iktidar, geniş halk kitlelerinin gözünde meşruiyetini yitirmiş ve zor ile ayakta kalmaya çalışıyorsa, bu siyasal iktidara ve onun siyasal zoruna karşı *direnme*, zora maruz kalan herkesin hakkı ve görevi haline gelir. Mevcut siyasal sistem ne kadar değiştirilirse değiştirilsin, bu direnme hakkı tarihsel bir meşruiyete sahip olur. Siyasal iktidarın zoruna karşı direnmenin ne kadar yasal ve barışçıl bir direniş (popüler söylemle "sivil itaatsizlik") olacağını ve bunun ne kadar sürdürülebileceğini sadece ve sadece siyasal iktidarın zorunun kapsamı ve şiddeti belirler. Siyasal zorun kapsamı genişledikçe, direnişe katılanların sayısı o ölçüde artar. Direnişin güçlenmesi siyasal zorun daha pervasızca ve daha şiddetli olarak kullanılmasına yol açar, her türlü yasal ve barışçıl direnişin olanaksız hale geldiği bir aşamaya doğru evrilir. İşte bu andan itibaren, direniş, açık ve belirgin biçimde silahlı direnişe dönüşmek zorundadır. Aksi halde, yani zorun alabildiğine yoğunlaştırıldığı ve yaygınlaştırıldığı koşullarda yasal ve barışçıl direnişte ısrar etmek, siyasal iktidarın yoğun şiddeti karşısında direnişin kırılmasına ve silahlı direniş dışında kalan her türlü direniş araçlarının işe yaramaz hale gelmesine neden olur. Bu da, yasal ve barışçıl direnişte ısrar eden hareketin kendi meşruiyetini yitirmesiyle sonuçlanır.

İşte bu andan itibaren, meşruiyetini yitirmiş iktidara karşı, onun zoruna karşı yeni bir direniş hareketi ortaya çıkar. Bu yeni direniş hareketi, her durumda, siyasal iktidarın zoruna karşı zor araçlarını kullanarak yapılan bir direniş olur ve bu silahlı direniş kendi tarihsel sürecinden gelen bir meşruiyete sahiptir.

Bu silahlı direniş, belki ilk dönemlerde sadece siyasal iktidarın zoruna karşı kendini koruma ve zoru etkisizleştirme gibi sınırlı bir amaçla ortaya çıkabilir. Siyasal zorunun etkisizleştiğini ya da yeterince etkin olmadığını gören siyasal iktidar, zor ve şiddeti artırır. Bu da silahlı direniş hareketi daha örgütlü olmaya ve daha belirgin amaçlar kazanmaya yönelir. Böylece silahlı direniş hareketi, er ya da geç, mevcut, ama meşruiyetini yitirmiş siyasal iktidarın devrilmesi amacına ulaşır.

Meşruiyetini yitirmiş ve kendi muhaliflerine karşı zor ve şiddetten başka bir yol bulamayan siyasal harekete karşı silahlı bir direniş hareketinin ortaya çıkması ne kadar meşru olursa olsun, onun meşruiyeti bu silahlı direniş hareketinin mutlak olarak başarıya ulaşacağı, gayri meşru iktidarı alaşağı edeceği demek değildir. Silahlı direniş, yani gayri meşru iktidara karşı yürütülen savaş, her durumda savaşın kurallarına uymak zorundadır. Savaşın gereklerini yapmayan ya da yapamayan, savaş sanatının gereğini yerine getiremeyen silahlı direniş, açıktır ki, zafere ulaşmaktan daha çok yenilgiye uğrama olasılığı ile yüzyüze kalır.

Bu nedenle gayri meşru iktidara karşı silahlı direniş, kendiliğindencilikle ya da örgütsüz biçimde sürdürülemez. Siyasal muhalefet hareketi, silahlı direnişin koşulları olduğu andan itibaren, silahlı savaşa uygun bir örgütlülüğe ve yapılanmaya sahip olmak zorundadır. Bu da, bir günde ya da

kısa bir sürede gerçekleştirilebilecek bir “şey” değildir. Silahlı direnişe, direnişin nesnel koşulları ortaya çıktığı andan itibaren hazır olunmalı, hazırlık yapılmalıdır. Bu hazırlığı yapmayanlar ya da silahlı direnişin koşullarına hazır olmayanlar, daha direnişin ilk anından itibaren yenilgiye uğratılmakla yüz yüze kalırlar.

İnsanlık tarihi, meşruiyetini (krallıklar gibi, isterse bu meşruiyeti “tann”dan aldıklarını iddia etsinler) yitirmiş iktidarların zorunun, şiddetinin nasıl bir karşı zora yol açtığına sayısız örneklerine tanıktır. Hiçbir direnişin görülmediği, teslimiyetin egemen olduğu, deyim yerindeyse “yaprağın bile kılmıdamadığı” koşullarda bile, gayri meşru iktidarların zor ve şiddetine karşı bir direniş, yavaşta olsa oluşmaya ve gelişmeye başlar. Belki ilk dönemde siyasal iktidarın zoru ve şiddetinin yaratmış olduğu korkuyla insanlar kendi köşelerine, evlerine çekilseler bile, her durumda, “bir avuç”ta olsalar direnişi başlatacak ve sürdürecektir direnişçiler ortaya çıkar. Bu tarihin bir gerçeği olduğu kadar, gayri meşru şiddetin doğal bir sonucudur.

Siyasal iktidarın zoru karşısında insanlar sinmiş olsalar bile, direnişi başlatan “bir avuç” direnişçi, sindirilmiş ve pasifize edilmiş kitlelerin sesi, soluğu ve yüreği olur çıkar. Kimi durumda bu “bir avuç” direnişçilerin sayısı giderek artar ve güçlenir. Kimi durumlarda ise, “bir avuç” direnişçinin mücadelesi, sindirilmiş ve pasifize edilmiş kitlelerin harekete geçmelerinden önce yok edilmiş olabilir. Ama ilk direniş, “bir avuç” insanın direnişi ne kadar yok edilmiş olursa olsun, onların direnişinin gerekliliği ve zorunluluğu ortadan kalmaz. Bu da onların yok edildiği yerden yeni bir direnişin, yeni “bir avuç” direnişçinin ortaya çıkmasına yol açar.

Bu tarihsel gerçekler, eğitici, öğretici ve yol göstericidir. Bu gerçeklerin bilincinde olanlar, gayri meşru bir iktidara karşı, bu iktidarın siyasal zoruna karşı direnişin kaçınılmaz olduğunu bilirler ve buna uygun olarak örgütlenirler. Burada önemli olan, egemen sınıfların siyasal temsilcilerinin, sadece egemen sınıfların egemenliğini sürdürebilmek için, belli bir süreçten sonra zora ve şiddete başvurmasının kaçınılmaz olduğudur.

Belli bir ülkede ve belli bir tarihsel-toplumsal süreçte, hileli ya da hilesiz yoldan

seçimle işbaşına gelmiş egemen-sömürücü sınıfların çıkarlarının öz temsilcisi olan bir siyasal iktidar, ne kadar meşru görünürse görünsün, belli bir zaman sonrasında meşruiyetini yitirecektir. Bu kaçınılmazdır. Bu nedenle de, silahlı direniş, egemen sınıfların siyasal zoruna karşı direniş, tarihin belli bir evresinden sonra kaçınılmaz hale gelir. Bu nedenle de, bu tarihsel bilince sahip olanlar, silahlı direnişin kaçınılmazlığından yola çıkarak örgütlenirler.

Burada devrim, yani siyasal iktidarın ve toplumsal sistemin şiddet araçları kullanılarak devrilmesi ve yerine yeni bir toplumsal-siyasal sistemin geçirilmesi eylemi ile gayri meşru iktidara karşı silahlı direniş arasında özsel olarak bir farklılık yoktur.

Devrim, siyasal ve toplumsal devrim, tarihsel olarak kendisini var eden maddi varlık koşullarını yitirmiş ve buna rağmen iktidarda kalmayı sürdüren egemen sınıflara, yani meşruiyetini yitirmiş bir sisteme karşı yürütülen ve meşruiyetini buradan alan bir toplumsal/kitlese hareketidir. Devrimin, meşruiyetini yitirmiş bir iktidarın artan zor ve şiddetine karşı yürütülen silahlı direnişten tek farkı, sadece siyasal iktidara karşı değil, mevcut sosyo-ekonomik sisteme karşı bir mücadele oluşudur. Devrimciler, egemen sınıfların egemenlikleri sona erdirilmediği sürece, siyasal iktidarların değişiminin baskıyı, sömürüyü, haksızlığı ve giderek de zor ve şiddeti ortadan kaldırmayacağını bilirler. Bu nedenle, sadece bir siyasal iktidarın meşruiyetini yitirdiği koşulları değil, mevcut sistemin tarihsel meşruiyetini yitirdiği koşulları hesaba katarlar. Bu nedenle, devrim mücadelesi, mevcut sistemin topyekün ortadan kaldırılmasını (olumsuz eylem) ve yerine yeni bir toplumsal sistemin kurulmasını (olumlu eylem) hedeflerken, aynı zamanda meşruiyetini yitirmiş bir siyasal iktidara karşı direnişi de kapsar.

Bu ikisi, kimi durumlarda bir celsede görülecek bir hesap olarak ortaya çıkarken, kimi durumlarda birbirini izleyen aşamalar olarak ortaya çıkar. Her durumda devrim mücadelesi, birleşen ve zorunu giderek artıran güçlü bir karşı-devrimle birlikte gelişir. Egemen sınıfların kendi egemenliklerini sürdürmek için kullandıkları zor ve şiddet, her durumda onların siyasal temsilcilerinden oluşan siyasal iktidar (devlet) aracılığıyla yürütülür. Egemen sınıfların siyasal iktidarı, zor

ve şiddete başvurduğu oranda siyasal meşruiyetini yitirir, giderek o güne kadar egemenliğini meşrulaştıran yasallıktan uzaklaşır ve kitlesel destekten yoksun kalır. Diğer bir ifadeyle, bu evrede, egemen sınıflar ve onların siyasal temsilcileri kitlelerden tecrit olmaya başlar (siyasal tecrit).

Egemen sınıflar ne denli kitlelerden tecrit olursa, onların yasal “*consensus*”unu ne ölçüde yitirirse, zor ve şiddeti o ölçüde artar ve yaygınlaşır. Böylece daha düne kadar egemen sınıfların siyasal temsilcilerinin arkasından giden, onların sözlerini “kutsal” bir ayetmişçesine kabul eden kitleler de bu zorun ve şiddetin hedefi haline gelir. Artık egemen sınıflar ve onların siyasal temsilcileri için herkes ya “düşman”dır ya da potansiyel “düşman”dır. Bu da siyasal tecridi daha da artırır.

Siyasal tecrit, geniş halk kitlelerinin egemen sınıfların ve onların siyasal temsilcilerinin vaatlerine, sözlerine inanmaz oldukları bir durumdur. Yıpranmış ve meşruiyetini tümüyle yitirmiş siyasal iktidarın değiştirilmesi dahil olmak üzere yapacakları hiçbir siyasal “manevra” kitleler tarafından kabul edilmediği bir aşamaya ulaşılır.

İşte bu aşamadan itibaren, devrim hareketinin (ya da silahlı direnişin) öznel koşullarının zafer ya da yenilgiyi belirlediği bir noktaya gelinir. Bu, artık egemen sınıfların ve onların her türlü siyasal temsilcisinin, amiyane deyimle, “ağzıyla kuş tutsa” bile kimseyi inandıramadığı bir yerdir. Burası, mücadelenin yalın biçimde zor araçlarıyla sürdürüldüğü aşamadır. Bu aşama, siyasal yönelimler ve söylemlerin, bir bakıma “eleştiri silahı”nın terk edildiği, “silahlı eleştiri”nin tek karar verici unsur haline geldiği aşamadır. Artık herşey silahlara ve silahlı savaşa bağlıdır. Bu yalın bir askeri savaş demektir. *Politik* mücadele, bu aşamada *askeri savaş* yerini bırakır. Politik güçler, bu andan itibaren askeri güçler haline dönüşür.

Bu nedenden dolayı, devrimciler, ortaya çıktıkları ilk andan itibaren, içinde yaşadıkları dünyanın ve ülkenin nesnel bir tahlilini yaparak, değişimin ve dönüşümün neden kaçınılmaz olduğunu, politik mücadelenin kaçınılmaz olarak askeri bir mücadeleye dönüşeceğini saptayarak, ilk baştan itibaren politikleşmiş bir askeri savaş koşullarına göre örgütlenirler.

Devrimciler açısından, belli bir somut ta-

rihsel evrede siyasal iktidarın meşruiyetini yitirip yitirmediği değil, mevcut sistemin tarihsel olarak meşruiyetini yitirip yitirmediği önemlidir. Bu da, mevcut üretim ilişkileri ile üretici güçler arasındaki çelişkinin gelişkinlik düzeyi tarafından belirlenir.

Devrimciler bilirler ki, tarihsel olarak ömrünü tamamlamış bir ekonomik-toplumsal-siyasal sistem, ayakta kalabilmek için zora ve şiddete başvurmaktan başka seçeneğe sahip değildir. Doğal olarak egemen sınıfların zoruna ve şiddetine karşı mücadele etmek herkesin hakkı ve görevidir. Devrimcilerin yaptığı da, nesnel koşulların mevcut olduğu koşullarda bu hakkı ve görevi yerine getirmekten ibarettir.

Yıllarca söyledik ve söylemeyi sürdürüyoruz: Türkiye, emperyalizme bağımlı çarpık bir kapitalizmin egemen olduğu bir ülkedir. Ülkenin tüm iç dengeleri dışta, yani emperyalist ilişkiler ağı içinde belirlenmektedir. Burada esas olan Türkiye toplumunun çıkarları değil, emperyalist ülkelerin (ve onun yerli ortaklarının ve işbirlikçilerinin) çıkarlarıdır. Alınan her türlü ekonomik, toplumsal ve siyasal kararlar bu çıkarların gerçekleştirilmesi ve sürdürülmesini amaçlar. Siyasal iktidarlar, emperyalizmin çıkarlarını gerçekleştirebildikleri sürece iktidarda kalırlar. Emperyalizmin ve onun yerli işbirlikçilerinin çıkarlarını gerçekleştiremedikleri ya da yeterince gerçekleştiremedikleri durumlarda kolayca tasfiye edilirler.

O güne kadar emperyalizmin yerli ortak ve işbirlikçilerinin belli kesiminin çıkarlarını savunan bir siyasal iktidarın yerine geçirilen bir başka siyasal iktidar, bir başka kesimin çıkarlarının savunucusu olarak hizmet edebilir. İşbaşına getirilen yeni siyasal iktidar, iktidar olmanın gücünü kullanarak “servetin yeniden dağıtımını” da gerçekleştirebilir. Bu, egemen ve sömürücü sınıflar arasında belli çatışkılara yol açıyor olsa da, emperyalizmin çıkarları her şeyin üstünde yer alır.

Her durumda emperyalizm, kendine bağımlı ülkelerde tüm çıkarlarını tek bir kesime ya da tek bir siyasal iktidara bağlamaz. Her zaman elinin altında bir “alternatif” bulundurur. Bu “alternatif” “sivil” olabileceği gibi, “askeri” de olabilir. Bunun hangisinin gündeme geleceğini ise, belli bir evredeki dünya koşulları ve ülke içindeki güçler dengesi belirler.

Bugün Recep Tayyip Erdoğan’ın “şahsın-

da” temsil edilen AKP iktidarı, bugüne kadar emperyalizmin çıkarlarını azami ölçüde gerçekleştirmeye çalışmış ve bunun için özel çaba göstermiştir. Bu sayede (kimilerinin “konjonktür” dedikleri koşullar) emperyalizmin “alternatifsiz iktidarı” olarak ortaya çıkmıştır. Artık Recep Tayyip Erdoğan’ın “kişisel mülkü” olan AKP iktidarını “alternatifsiz” hale getiren de, bizihi emperyalizm olmuştur. Kimi durumda muhalefet partilerinden adam satın alarak, kimi durumda muhalefet partilerini bölüp parçalayarak, kimi durumda olası “alternatif”lere karşı “operasyonlar” yaparak ya da yapılacağı tehdidiyle ortadan kaldırarak emperyalizmin yaptığı müdahalelerdir.

Ancak halk kitleleri arasında giderek artan bir öfkeye yol açan uygulamalar ve söylemler içten içe gelişen bir huzursuzluğa, toplumsal muhalefete yol açmıştır. Recep Tayyip Erdoğan’ın tam herşeyin egemeni olduğunu düşündüğü bir anda ortaya çıkan (üstelik henüz örgütlü olmayan) toplumsal muhalefet tüm dengeleri (ekonomist diliyle “istikrar”) altüst etmiştir. Ergenekon, Bal-yoz vb. operasyonlarda ortaya çıkan her türlü hukuksuzluğa bile sesini çıkarmayan, seçimden seçime (o da belli ölçülerde) sandığa giderek AKP’den kurtulacağını uman geniş kitlelerin giderek öfkeye dönüşen huzursuzluğunun (“endişe”) Gezi Direnişi’yle birlikte görünür hale gelmesi, tüm iç dengeleri bozduğu gibi, AKP’nin tüm hesaplarını da altüst etmiştir.

Toplumsal huzursuzluğu azaltmanın her zaman kullanışlı bir aracı olarak görülen seçimler bile bu durumu değiştirmemiştir. Buna karşı AKP’nin ve sahibinin yanıtı ise, polis şiddetini alabildiğine yoğunlaştırmak ve yaygınlaştırmak olmuştur. Kimilerinin yücelttiği ve Recep Tayyip Erdoğan’ın “ustaca ve akıllıca” yürüttüğü “kutuplaştırma” politikası, giderek resmi ve gayri resmi zor güçlerinin daha fazla kullanılmasından başka bir şey olmamıştır. Toplumsal muhalefet ve halk kitlelerinin huzursuzluğu ve öfkesi ne kadar “marjinalize” edilmeye çalışılırsa çalışılırsın, AKP iktidarı *bu kitlelerin gözünde* meşruiyetini yitirmiştir ve sözcüğün tam anlamıyla siyasal olarak tecrit olmuş durumdadır.

Bu ortamda AKP’nin ve onun mülkiyeti-ne sahip Recep Tayyip Erdoğan’ın önene “yönetememe” sorunu çıkmıştır. Söylediği

hiçbir söz ve vaatler artık toplumun önemli bir kesimince ciddiye alınmamaktadır. Recep Tayyip Erdoğan’ın “yönetememe krizi” karşısında siyasal zoru ne kadar yoğunlaştırırsa yoğunlaştırırsın, “barış süreci” gibi hangi siyasal söylemin arkasına gizlenirse gizlensin, toplumsal huzursuzluğu ve öfkeyi ortadan kaldıracabilmesi olanaksızdır.

Bu durumda Recep Tayyip Erdoğan’ın ve onun mülkü olan AKP’nin iktidarda bir süre daha kalabilmesinin tek yolu, resmi zor güçlerini daha fazla kullanmak ve gayri resmi güçleri “sahaya” sürmekten geçmektedir. Bugün için Recep Tayyip Erdoğan’ın yapacağı şey, toplumsal muhalefet üzerinde ülke çapında terör estirmektir. Artan ve yaygınlaşan zor, kaçınılmaz olarak belli ölçülerde kitlelerin bir bölümünün pasifize olmasına yol açacak olsa da, zora karşı direniş daha fazla keskinleşmektedir. Henüz örgütsüz olan, ama legalize olmuş sol örgütlerin kendiliğindenliğini bile önemseyen ve destekleyen bir toplumsal muhalefet söz konusudur.

Bu toplumsal muhalefet, giderek “demokratik batı ülkeleri ve kamuoyu”nun sempati ve desteğini kazanmıştır.

Bugün için AKP’nin ve Recep Tayyip Erdoğan’ın geleceği, örgütlü bir toplumsal direniş hareketine bağlı olduğu kadar, bugüne kadar canla başla hizmet ettiği emperyalizme de bağlıdır.

Toplumsal muhalefet örgütlü hale gelmediği ve “barışçıl gösteriler” düzeyini aşamadığı sürece bir sonuca ulaşması neredeyse olanaksızdır. Bu durumda Recep Tayyip Erdoğan’ın “kaderi”, tümüyle emperyalizme kalmış görünmektedir. Bu durum toplumsal muhalefet hareketi içinde de oldukça önemsenen bir “seçenek” olarak kabul edilebilmektedir. Bunun en tipik ifadesi, “ekonomik krizle gelen ekonomik krizle gider” söylemidir.

Daha düne kadar “merak etmeyin ordu var” söylemleriyle pasifize edilmiş toplumsal muhalefet, bugün, emperyalizmin Recep Tayyip Erdoğan’ı “defterden silmesi”ne umut bağlayabilmektedir. Bu da, toplumsal muhalefet saflarında anti-emperyalist bilincin ne denli zayıf olduğunun bir göstergesidir.

Şüphesiz emperyalizm herşeye kadir değildir. Tüm toplumsal dinamiklere yön veren, onları istediği gibi yönlendiren ve bu

amaçla her türlü tertibi düzenleyebilen bir güç söz konusu değildir. Mao Zedung'un (ne yazık ki, Sovyetler Birliği'nin dağıtılmasıyla birlikte "alay" konusu haline getirilen) ünlü deyişiyle, emperyalizm kağıttan bir kaplandır. Kadir-i mutlak değildir. Kendi çıkarları önemli bir tehdit altına girmediği sürece, varolan ve kendi çıkarları için herşeyi yapan bir siyasal iktidardan vazgeçmesi beklenemez. Bizim gibi ülkelerde toplumsal muhalefetin kolayca "radikalleşebilmesi" karşısında varolan iktidarı belli bir süre koruyup kollaması çok daha büyük bir olasılıktır.

Ne denli "barışçıl" olursa olsun, ne kadar örgütsüz olursa olsun, toplumsal muhalefet, sistemin olağan işleyişinin mevcut siyasal iktidarla sürdürülemeyeceğini gösterdiği ölçüde emperyalizmin belli bir müda-

halede bulunma olasılığı elbette vardır. Ama bu müdahalenin, sadece makyajdan ve göz-boyamadan ibaret kalacağı da kesindir. Bir süre için toplumsal muhalefet pasifize edilebilse de, sistemden kaynaklanan çelişkiler ve sorunlar çözülmeyeceği için, gelecekte çok daha güçlü bir toplumsal muhalefetin ortaya çıkması kaçınılmazdır. Üstelik bu toplumsal muhalefet, Türkiye devrimci mücadelesinin tarihinden gelen dinamiklerle ve son yıllardaki direnişlerle daha donanımlı, daha örgütlü ve daha güçlü olarak tarih sahnesinde yerini alacaktır. Ama bu süreçte belirleyici olan, bu tarihsel gerçeklerin bilincine sahip, belli ve belirgin bir bakış açısı, stratejisi ve programı bulunan ve toplumsal muhalefeti örgütlü hale getirmeyi hedefleyen devrimci öncünün tarih sahnesinde yerini alabilmesidir.

Gezi Direnişi'nin Birinci Yılı Anımsatması

Polis Terörüne Karşı Halk Direnişinin Siyasal Niteliği ve Sınıfsal Yapısı

[Kurtuluş Cephesi, Sayı: 133, Temmuz-Ağustos 2013]

Ağustos ayına girdiğimiz bugünlerde, “Gezi Direnişi” ya da tam tanımıyla Gezi Parkı’na yönelik polis terörüne karşı yükselen halk direnişi dalgası büyük ölçüde geri çekilmiştir. Şüphesiz geri çekiliş, birden ve aniden ortaya çıkmamıştır. 15 Haziran günü Gezi Parkı’ndaki “özgür alanın” polis saldırısıyla sona ermesiyle başlayan geri çekilme süreci Temmuz ortalarına doğru büyük ölçüde tamamlanmıştır. Halk direnişi, Ankara’da (Dikmen) ve Antakya’da belli ölçülerde sürdürülmeye çalışılmışsa da, “her kesimin” elbirliğiyle “forumlar” a dönüştürülmüş ve böylece geri çekiliş belirgin hale gelmiştir.

Örgütsüz, öncüsüz ve kendiliğinden gelişen bir kitle hareketinin belli bir süreden sonra geri çekilmesi, sönmelenmeye başlamasında şaşırtıcı olan bir yan yoktur. Ancak halk direnişinin geri çekilişi, sönmelenmesi, doğrudan “Gezi Direnişi”ne, yani halk direnişinin Gezi Parkı bölümüne egemen kılınan “banşçıl ve şiddet içermeyen kitle eylemi” anlayışına ve söylemine paralel gitmiştir.

Şu gerçek tartışmasızdır: Halk direnişi, “çevre duyarlılığına sahip”, ancak İstiklal Caddesi-Harbiye-Nişantaşı çevresinde oturan ve kamuoyunu belli ölçüde harekete geçirme olanağına sahip küçük bir bireyler topluluğuna yönelik polis terörünün bir ürünüdür. Şüphesiz Gezi Parkı’na yönelik polis terörüne karşı ilk harekete geçenler, hemen her zaman Galatasaray Lisesi ile Taksim Tramvay Durağı arasında “protesto” eylemleri düzenleyebilen bir “kitle” olmuştur. Bu “kitle” yeni ortaya çıkmış değildir. Hrant

Dink’in öldürülmesi üzerine yapılan “protesto” eylemi, on binleri kapsayan bir “kitle”nin varlığını açık biçimde ortaya koymuştur. “Çevre duyarlılığına sahip” Gezi Parkı eylemcilerine yönelik polis terörü karşısında ilk harekete geçen ve Taksim meydanını dolduran da bu “kitle” olmuştur.

Bu “kitle”, büyük ölçüde kimilerinin “yeni orta sınıf” adını verdiği “profesyoneller”den ve İstiklal Caddesi çevresinde toplaşmış “legalist sol” yapıların kadrolarından oluşmaktadır. Yıllar boyu Galatasaray Lisesi önünden Taksim Tramvay Durağına kadar yürüyen ve burada yapılan “basın açıklaması” ile “protesto” eylemlerini sonlandıran bu “kitle”, yüz metrekaralık bir alanda *Greenpeace*’leştirilmiş eylemlerine polisin fazlaca müdahale etmediğinin, Taksim Tramvay Durağı’nda “basın açıklaması” yapmalarına icazet verildiğinin bilincindedir. Dolayısıyla Gezi Parkı’na yönelik polisin “şafak operasyonu”na karşı tepki verirken, bu bilinçle hareket etmişlerdir. Burada herhangi bir “hesap”, “kitap” ya da “öngörü” mevcut değildir. “Her zaman olduğu gibi” Taksim’e çıkmışlardır. Kendilerine göre, “çok masum” bir “çevreci eylemi”ne yönelik polis “operasyonu”nu “protesto” etmek de “masum” bir hareketten başka bir şey değildir.

Şüphesiz legalist “sol”, yılların “deneyimi”yle “protesto” eylemlerini Taksim Tramvay Durağı’nın (ya da Ankara’da Yüksel Caddesi’nin) sınırlarının ötesine taşıdıkları andan itibaren “büyük bir kitle” bulamayacaklarını, “icazet” alamayacaklarını, dolayısıyla da polisin “sert” müdahalesiyle karşılaşacaklarını da çok iyi bilmektedirler. Bu ne-

denle Gezi Parkı eylemcilerine polis müdahalesinin olacağına da farkındaydılar. Ancak Gezi Parkı'daki eylemcilerin "çok masum" bir "çevreci eylem" yaptıkları için, onlara yönelik polis saldırısını "protesto" etmek için Taksim Tramvay Durağı'nın sınırlarını aşmanın da "masum" görüleceğini umut etmişlerdir. Ama polis, beklenilen aksine, büyük bir kinle bu "kitleye" saldırmıştır.

Buraya kadar "Gezi Direnişi", alışlagelen bir "protesto" eylemliliğinin bir devamı niteliğindedir. *Farklı olan*, Gezi Parkı'ndaki eylemcilere ve onları desteklemeye gelenlere yönelik polis terörünün çok şiddetli olması ve bu şiddete karşı *ülke çapında* geniş halk kitlelerinin sokağa çıkmasıdır.

İşte ülke çapında halk kitlelerinin sokağa çıkışı, "Gezi Direnişi"nin kendiliğindenliğinin ifadesidir. Bu andan itibaren, İstanbul'un pek çok semtinden (özellikle Beşiktaş ve Kadıköy) İzmir'e, Ankara'dan Samsun'a, Adana'dan Antakya'ya kadar yayılan halk direnişi ortaya çıkmıştır. *Beklenmeyen olay* da budur.

Bir diğer "beklenmedik olay" ise, Taksim Tramvay Durağı "protestocuları"na İstiklal Caddesi-Nişantaşı bölgesinde oturan "yeni orta sınıf" (reklamcılar, pazarlamacılar, "ofis" çalışanları, sanatçılar vb.) mensuplarının kitlesel ölçekte katılması ve polisin biber gazlı, Toma'lı saldırısı karşısında dağılmamalarıdır.

Ancak polisin saldırısı karşısında dağılmamak sadece bu "kitle"ye özgü bir durum değildir. Ülkenin her yerinde sokağa çıkan halk kitleleri polis saldırıları karşısında geri çekilmemiş, buldukları yerleri terk etmemiştir.

Yine de bu "yeni" bir durum değildir. 1 Mayıs'larda "sol" örgütlerin "sokak çatışmaları"na hiçbir biçimde benzemeyen bu durum, *29 Ekim olaylarında* Ankara/Ulus Meydanı'nda belirgin biçimde görülmüştür. Toma'ların karşısında duran, biber gazına aldırmayan ve her türlü saldırıya karşın dağılmayan bir kitle ortaya çıkmıştır. Bu kitle, "korku duvarını" aşmış bir kitle değildir. Onları bir arada tutan, geriletmeyen güç, yaptıkları eylemin *hakklılığına* olan inançlarıdır.

29 Ekim olayları "ulusalcılar"ın "eylemi" olarak görüldüğünden yeterince değerlendirilmemiş ve çoğunlukla görmezlikten gelinmiştir.

Polis terörüne karşı halk direnişinin üçüncü olayı ise, halk kitlelerinde AKP iktidarının uygulamalarına yönelik tepkinin, özellikle *öfkenin* patlama noktasına gelmiş olmasıdır.

İstanbul'da başlayan ve 77 ile yayılan halk direnişi, şüphesiz tüm "motivasyonu"nu Taksim eylemlerinden ve direnişinden almıştır. Halk direnişi, Taksim direnişinden güç almış ve bu güçle ülke çapında halkın biriken öfkesinin dışa vurulmasına yol açmıştır.

Böylece Türk'ünden Kürt'üne, BDP'lisinden "ulusalci"sına, legalist solculardan sosyal-demokratlara kadar her cinsten ve her kesimden insanlar halk direnişinin yapıcıları olarak meydanlarda toplanmıştır. Halk direnişinin *en özgün* tarafı ise, tüm bu kesimlerin kendi bayraklarıyla, kendi sloganlarıyla meydanlara çıkmasıdır. Bu da pek çok önyargının meydanlarda yıkılmasına yol açmıştır.

Burada legalist ve legalize olmuş sol her zamanki tutumunu sergilemekte hiç duraksamamıştır. İstiklal Caddesi çevresinde kümelenmiş bu "sol" kesimler Taksim direnişine kendi "renklerini" vermek için hemen harekete geçmişlerdir. 2012 1 Mayıs'ında olduğu gibi, Taksim Meydanı bu "sol" kesimlerin pankartlarıyla donatılmıştır. Ve yine 2012 1 Mayıs'ında olduğu gibi, Taksim Meydanı'nın bir "festival" alanına çevrilmesine öncülük etmiştir. Yapabildikleri tek "öncülük" de bu olmuştur.

Kürt ulusal hareketi ise, bu gelişen ve yayılan halk direnişi karşısında tam anlamıyla "millici" bir çizgi izlemiştir. BDP'nin "eşbaşkanı" Demirtaş'ın sözleriyle, "milliyetçiler ve kafatasçılarla aynı karede görünmemek" adına, "barış süreci zarar görmesin" diye (ya da Ahmet Türk'ün sözleriyle, "bu fırsatı kaçırmamak" için) halk direnişinden uzak durmuştur. İlerleyen günlerde "İmralı"dan verilen mesaja rağmen bu uzak duruş sürüp gitmiştir.

Öte yandan, ülkenin her yerinde Türk bayrağını alıp sokağa çıkan ve CHP'nin olduğu kadar devrimci solun da tabanını oluşturan halk, "ulusalcılar" olarak damgalanmıştır. Gerçekte ise, Taksim Meydanı'ndan polisin çekilmesi ve Gezi Parkı'nın "özgürleştirilmesi", bu "ulusalci" olarak damgalanan halk kitlesinin ülke çapındaki eylemliliğinin bir sonucu olmuştur.

“Örgütlü” kesimlerin, yani legalist ve legalize olmuş sol ile Kürt ulusal hareketinin bilinen ve alışlagelen “siyaseti” karşısında, “Taksim Dayanışması” etrafında toplanan “yeni orta sınıf”ın “*barışçıl* siyaseti” Taksim Direnişi’ne damgasını vurmuştur. Bu “barışçıl siyaset”le, polise karşı taş atmak dahil her türden “aktif savunma” çabaları “şiddet eylemi” olarak damgalanmış ve direnişin “kitleliliğine” zarar verdiği gerekçesiyle her türden bayrak ve pankart Taksim Meydanı’ndan uzaklaştırılmıştır.

Bu “barışçıl siyaset”, “özgürleştirilmiş Gezi Parkı”ndaki 14 günlük “kolektif ve komünal yaşam”ın belirleyicisi olurken, gerçekte çoğunluğu oluşturan, kimi zaman “tencere-tava” çalarak halk direnişine destek veren “ulusalacı” kitle giderek uzaklaşmaya başlamıştır.

“Ulusalacı” olarak damgalanan geniş halk kitlelerinin siyasal tutumu ise, hiç şüphesiz, “*laik cumhuriyet*” temeline dayanmaktadır. “Laik cumhuriyet” Mustafa Kemal’le özdeşleştirildiği ölçüde kendilerini “kemalist” olarak görmektedirler. Bu siyasal tutumun en tipik özelliği, Türkiye’nin “bölünmez bütünlüğü”ne karşı gösterdikleri duyarlılıktır. Bu da, Kürt ulusal hareketine karşı duruşlarının nedeni olmaktadır.

Onlar, yani “ulusalacı” kitle, demokratik ve laik, bağımsız bir ülke istemine ve özlemine sahiptirler. “*Tam bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye*” bu “ulusalacı” kitlenin istem ve özlemlerine karşılık gelen bir slogandır. Bu yanılarıyla Türkiye’deki devrimci mücadelenin temel kitlelerini oluştururlar. Ancak Kürt ulusunun kendi kaderini belirleme hakkının tanınmasını “ülkenin parçalanması ve cumhuriyetin dağılması”na yol açacağını düşündüklerinden, bu hakkın tanınmasına karşıdır. Bu da onların “ulusalcılık” (“millicilik” anlamında) ile “milliyetçilik” arasındaki farklılığı kavramamalarına yol açmaktadır. Onlar için “en büyük tehlike”, emperyalizm ve şeriatçılıktır. Bildikleri şey ise, emperyalizme ve şeriatçılığa karşı “tüm Türkiye”nin *bir bütün olarak birlikte mücadele* etmesidir. Bu yönüyle Kürt ulusal hareketi, bu bütünlüğü ve birliği bozan, ortak mücadeleyi dışlayan bir hareket olarak görülmektedir. Diğer yandan, PKK’nin “İmralı” aracılığıyla AKP iktidarıyla ittifak kurması ve bu ittifakın en büyük “düşmanı” olarak “ulusalacı-darbecileri” görmesi de (“Ge-

zi Direnişi”nde bu açıkça ortaya çıkmıştır) birbiriyle uzlaşmaz bir “karşıtlık” yaratmıştır.

“Ulusalacı” olarak yargılanan ve damgalanan kitle, geleneksel olarak CHP’nin seçmen kitlesini oluşturmaktadır. Bu kitle, aynı zamanda 1980 öncesindeki devrimci kitledir ve Anadolu’daki “Gezi Direnişi”nin kitesidir. Her ne kadar “Kürt sorunu”nda “milliyetçi” bir çizgiye savrulmuşlarsa da, demokratik, bağımsız ve laik bir toplumsal sistem istemleri belirleyici niteliktedir. Onların “ulusalcılığını” belirleyen anti-emperyalist siyasal tutumdur.

“Gezi Direnişi”nin sönümlenmeye yönelmesinde “ulusalacı” kitlenin değişik nedenlerle geri çekilmesi belirleyici olmuştur. Bu nedenlerin başında, *kendilerinin* “siyasal temsilcisi” olarak gördükleri CHP’nin pasif davranması ve kendisini geri planda tutması gelmiştir. Bu geri çekilişte, “Taksim Dayanışması”nın “siyaset üstü” tutumu sonucu “her türden bayrak”ın direniş meydanlarından dışlanması da etken bir unsur olmuştur. Direnişe, laik, demokratik ve bağımsız bir Türkiye istem ve özlemiyle katılan ve bunun doğal sonucu olarak AKP’nin iktidardan düşürülmesini bekleyen bu kitle, beklentilerinin gerçekleşmeyeceğini gördüğü ölçüde geri çekilmiştir. “Gezi Direnişi”ne güç veren ve ülke çapına yayılmasını sağlayan büyük bir kitlenin bu geri çekilişi, “Gezi Direnişi”nin geri çekilme sürecini başlatmıştır. Polisin 15 Haziran’daki Gezi Parkı’nı ve Taksim Meydanı’nı boşaltmaya yönelik “nihai” saldırısı, bu kitlesel geri çekilmeye paralel gelişmiştir.

Adına “ulusalcılar” denilse de, polis terörüne karşı halk direnişinin temel kitlesi, direnişin AKP’nin iktidardan düşürelene kadar sürdürülmesinden yana olmuştur. “Tayyip İstifa”, “Hükümet İstifa” sloganları bu halk kitlesinin direnişten beklentisinin ifadesi olmuştur. Kendilerinin “siyasal temsilcisi” olarak gördükleri CHP’nin böylesi bir amaca sahip olmadığını görmüş olmalarına rağmen, direniş devam etmişlerdir. Onları uzaklaştıran, geri çekilmelerine yol açan, asıl olarak “Gezi Direnişi”ne damgasını vuran “yeni orta sınıf” siyasetinin de böylesi bir amaçtan uzaklaştığını düşünmeleri olmuştur.

Bu kitle, 29 Ekim’de görüldüğü gibi, AKP iktidarıyla ve onun polis gücüyle “cephesel

çatışma"ya girme ve sonuna kadar gitme iradesine sahiptir. Bu iradenin tarihsel temeli, 1965-1980 dönemindeki devrimci mücadeledir. Bu yönüyle devrimci mücadeleye açık bir kitle söz konusudur. Ancak devrimci mücadelenin gelişmediği, devrimci öncünün bulunmadığı koşullarda, bu kitle kolayca "devrimci-milliyetçi" bir yöne kanalize edilebilmektedir. "Mustafa Kemal'in Askerleriyiz" sloganında ifadesini bulan bu "devrimci-milliyetçi" çizgi, İP'in gençlik örgütlenmesi olan TGB'nin bu kitle üzerindeki etkisinde kendi gerçekliğini bulmaktadır. B. Ecevit döneminde "demokratik sol" çizgiye kanalize olan, devrimci mücadelenin gelişmesine paralel olarak devrimci mücadelenin kitlesini oluşturan bu halk kitlesinin bugün "devrimci-milliyetçi" çizgiye yakınlaşması ve bu çizginin sloganlarını atması geçici bir olgudur. Asıl olan bu kitlenin devrimciliğidir.

Legalist ve legalize olmuş solun Kürt ulusal hareketine bağlı ve paralel hareket etmesi, bu halk kitlesinin "ulusalcılar" olarak bir yana bırakılmasını getirmiştir. Bu kitlenin devrimci niteliği bir yana itilmiş, "milliyetçi" yanı öne çıkartılmıştır.

Gerçeklikte, Kürt ulusunun kendi kaderini belirleme hakkını tam ve doğru biçimde ortaya koyan bir devrimci hareket, bu "ötekileştirilmiş" halk kitlesini kendi saflarına kolayca çekebilecektir.

Şüphesiz her siyasal tutum bir sınıfsal temele sahiptir. Dolayısıyla "Gezi Direnişi"nde ortaya çıkan farklı siyasal tutumlar da farklı sınıfsal niteliğe sahiptir.

"Barışçıl ve şiddet içermeyen gösterilerin ve protestoların" ve "partiler üstü" siyasetin savunucuları, mevcut düzenin yıkılmasından daha çok "restorasyon"undan, "reform edilmesi"nden yana olan toplumsal kesimlerin çıkarlarına uygun siyaset yapmaktadırlar. Bu kesimler, "globalleşen dünya"dan yanadırlar ve bu nedenle "globalizme" karşı olan *anti-emperyalist mücadele*den uzak dururlar. "Karşılıklı-bağımlılık" tezlerini destekleyen bu kesimlerin anti-emperyalist mücadeleyi, "yerellik", "içe kapanıklık" ve "globalleşen dünya"da çağdışı kaldığı ilan edilen "ulus-devlet" istemi olarak görür. Sosyolojik anlamda "yeni orta sınıf", bu tutumun sınıfsal temelini oluşturur. Onların varoluşunu sağlayan "globalleşen dünya" ve "neo-liberal ekonomi"dir. Onla-

rın karşı çıktıkları, ülkenin her yanını rant alanına çeviren, HES'ler inşa eden, AVM'ler kuran, "kentsel dönüşüm" adı altında kentlerin rant alanı haline gelmesine yol açan "vahşi kapitalizm"dir. Sweezy'nin tanımlamasıyla, "bireyin temel toplumsal birim olduğu" bir ütopyaya bağlanma eğilimindedirler. "Gezi Direnişi"nde "bireysel özgürlükler"e yapılan vurgular da bu sınıfın niteliğine uygundur.

Bu kesimler, kendi varlık koşullarını sağlayan "globalizm"i, yani para-sermayenin ve metaların uluslararasılaşmasının krize girdiği, kendi varlık koşullarını ortadan kaldırdığı koşullarda, klasik terimlerle söylersek, işlerini kaybettikleri, eski yaşam standartlarını yitirdikleri koşullarda hızla "yerelleşirler". Yerel koşulların (ki bu ulusal devletin egemen olduğu koşullardır) "modernleştirilmesi"yle "globalleşme"yle elde ettikleri koşullara ulaşmayı umarlar. Onların "kriz" koşullarında "yerelleşmesi", kaçınılmaz olarak "yerel" olan "ulusalcılara" yaklaşımlarına yol açar

"Ulusalcılık" ise, en genel anlamıyla *kent küçük-burjuvazisinin siyasal tutumudur*. Küçük-burjuvazinin bir bölümünü oluşturan "yeni orta sınıf"tan farklı olarak, sadece "globalleşen dünya"nın getirdiği tüketim olanaklarından yararlanır. Geleneksel serbest meslek sahipleri ile bürokratların ("kamu emekçileri") ağırlığını oluşturduğu bu kent küçük-burjuvazisi, "globalizm" yanlısı "yeni orta sınıf"ın tersine, "yerel" ve "ulusal" niteliklere sahiptir. "Yeni orta sınıf"la toplumsal ilişkileri oldukça sınırlıdır. Kent küçük-burjuvazisinin bu iki kesimi, eğlence mekanlarından tatil yerlerine kadar birbirinden ayrılmışlardır. Her iki kesimin "serbest çalışanları", avukatlar ve doktorlarda açıkça görüldüğü gibi, birbirinden farklı hukuk ve sağlık anlayışına sahiptirler. Örneğin, "yeni orta sınıf"a mensup avukat "şirket avukatı" olurken, diğerleri "klasik" avukatlıkla geçimlerini sağlarlar. Birincileri "uluslararası hukuk"tan, ikincileri ise "ulusal hukuk"tan yanadır. Kaçınılmaz olarak bu iki farklı hukuk yaklaşımı anayasa hukukunda da kendisini dışa vurur. Birinci kesim, "ulusal anayasa"da geniş ve belirsiz bir "yurttaşlık" tanımından yanayken, ikinci kesim belirgin ve ulusu esas alan bir "yurttaşlık" tanımından yanadır.

Benzer durum tıp alanında da ortaya çı-

kar. “Yeni orta sınıf” mensubu bir doktor, sağlık hizmetlerinin özelleştirilmesinden yanadır ve çokluk özel hastanelerde parça başı ücretli olarak çalışır. Diğer doktorlar ise, devlet hastanelerinde istihdam edilir. Kaçınılmaz olarak, “sosyal güvenlik yasası”ndaki “düzenlemeler”den bir taraf doğrudan etkilenirken, diğer taraf neredeyse hiç etkilenmez.

“Yeni orta sınıf” olarak tanımlanan kent küçük-burjuva kesimleri, “ulusalcılar”dan farklı olarak, “globalizm”den yanadır ve kendisini “ulus-aşan” kozmopolitik bir “dünya vatandaşı” olarak görür.

İşte bu farklılıklar nedeniyle kent küçük-burjuvazisi homojen değil, heterojen bir yapıya sahiptir. Bu heterojenlik içinde “yeni orta sınıf” mensupları “bireysel hak ve özgürlükleri”, yani bireysel hakları öne çıkarırken, “klasik” kent küçük-burjuvazisi “toplumsallığı” ve “kamu çıkarını” öne çıkarır. “Yeni orta sınıf”, *Radikal* ve *Taraf* gazetesinin çizgisini kendisine yakın görürken, diğerleri *Cumhuriyet* (ve giderek *Sözcü*) okuru ya da düşüncesine yakındırlar. Bu nedenle de, birincileri “neo-liberal sol”da yer alırken, ikinciler “klasik sol”da yer alırlar.

İşte bu farklılıklar, ağırlıklı olarak kent küçük-burjuvazisini kapsayan “Gezi Parkı

Direnişi”nde somut olarak görünür hale gelmiştir. Bu direnişin “birinci aşaması”nda, yani “*daha başlangıç*”ında kent küçük-burjuvazisinin “yeni orta sınıf” kesimi ağırlığını koymuş ve direnişe kendi damgasını vurmuştur. Ancak bundan sonraki süreçte, yani “*mücadeleye devam*” sürecinde, “klasik” kent küçük-burjuvazisinin mücadele gücü ve katılımı belirleyici niteliktedir.

Şüphesiz bu sınıf ilişkileri içinde belirleyici olan kent küçük-burjuvazisidir. Bu süreçte *işçi sınıfı ve köylülük* kendisine yer bulamamıştır. Demokratik halk devriminin bu iki temel gücünün “Gezi Direnişi”nde önemsenemeyen bir yere sahip olmaması, kaçınılmaz olarak “Gezi Direnişi”nin *tipik* bir küçük-burjuva kitlesel hareketi olmasına yol açmıştır. Tipik bir küçük-burjuva hareketi olarak da, direnişin bir saman alevi gibi parlamayıp sönmeye neden olmuştur. “Gezi Parkı Direnişi”ne damgasını vuran kesimler, bu saman alevini “tüm bozkır tutuşturacak bir kıvılcım” olarak “algı”lama eğilimindeyseler de, “bozkır” denilen şey, işçi ve köylü kitesinden başka bir şey değildir.

Ve tüm marksist-leninistlerin çok iyi bildiği gibi, bu “bozkır”ı tutuşturacak olan “kıvılcım”, proletaryanın ideolojisini benimsemiş bir devrimci öncüden başkası değildir.

Unutulmuş Referandum Tayyip-Bonaparte'ın “*Coup de Tête*”si

[Aşağıdaki yazı, *Kurtuluş Cephesi*'nin Eylül-Ekim 2007 tarihli 99. sayısında yayınlanmıştır.]

Her an, her şeyin olabileceği; neyin, neden olduğunun önemsenmediği; ilerici, demokrat, yurtsever ve devrimci insanların “bozgun” havası içinde “bu ülke benim için bitti artık”larla kendilerini teselli etmeye çalıştıkları bir ülkede, “sanal muhtıra” gölgesinde, Erkan Mumcu operasyonu ile yapılan anayasa değişikliği için “halk oylaması” (referandum) sessiz sedasız 21 Ekim gününü bekliyor.

Mayıs ayında cumhurbaşkanını seçemediği için “anayasa gereği” fesh olması gereken meclisin “çoğunluğunun”, “cumhurbaşkanını halk seçsin” demagogisiyle “son dakika golü” atarak gerçekleştirdiği “anayasa değişikliği” için referanduma (halk oylaması) birkaç hafta kalmasına karşın, neyin referandumu yapılacağı dahi bilinmemektedir.

Ne denli unutulmuş, ne denli bilinmez, ne denli önemsenmez olursa olsun, 21 Ekim günü “Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesini de öngören Anayasa değişikliği paketi” için halk oylaması yapılacaktır.

Bu unutulmuşluk havası içinde referandum günleri kalmışken, “anayasa değişikliği”nin nasıl yapıldığı, kimin kime “gol attığı”nın da anlamı kalmamıştır. “Kuvvetler ayrılığı” çerçevesinde elindeki gücü parça parça kaybeden ve her kaybedişinde “sevinç çığlıkları” atan bir yasama organının (parlamento) var olduğu bir ülkede bunlarla da kimsenin ilgilenmeyeceği açıktır.

Referanduma konu olan altı maddelik “5678 sayılı kanun”da şunlar yazılıdır:

Madde 1 – 7/11/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Ana-

yasasının 77 nci maddesinin birinci fıkrasında geçen “beş” ibaresi “dört” olarak değiştirilmiştir.

Madde 2 – Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 79 uncu maddesinin ikinci fıkrasında geçen “seçim tutanaklarını” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve Cumhurbaşkanlığı seçimi tutanaklarını” ibaresi; son fıkrasında geçen “halkoyuna sunulması” ibaresinden sonra gelmek üzere, Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi” ibaresi eklenmiştir.

Böylece Tayyip Erdoğan ve mehteran takımı, Erkan Mumcu'nun “takviye ve takviye”siyle “murad”ına ermiş, çoğunluğunu elinde bulundurdukları meclise seçtirmedikleri cumhurbaşkanını “halk”a seçtirmeyi sağlayacak anayasa değişikliğini gerçekleştirmişlerdir.

Buna rağmen 22 Temmuz seçimleriyle oluşan “yeni” **parlamento** “11. cumhurbaşkanı” seçimi yapmış, A. Gül, “gül gibi” seçilmiştir.

Böylece “sanal muhtıra” ortamında gerçekleştirilen anayasa değişikliği, sözcüğün hukuki ve sıradan anlamıyla “kadük” olmuştur.

“Kadük” olmuştur, çünkü “anayasa değişikliği paketi”nin altıncı maddesinde şu hüküm yer almaktadır:

Geçici Madde 19 – Onbirinci Cumhurbaşkanı seçiminin ilk tur oylaması, bu Kanunun Resmi Gazetede yayımını takip eden kırkıncı günden sonraki ilk Pazar günü, ikinci tur oylaması ise ilk tur oylamayı takip eden ikinci Pazar günü yapılır.

Görüldüğü gibi, A. Gül, 11. Cumhurbaşkanı olarak “yeni” parlamento tarafından seçilmişken, anayasa değişikliği referandumuyla bir kez daha “11. cumhurbaşkanı” seçilecektir.

Bugün unutulmuş referandum, böylesine gariplik içinde, ikinci kez “11. cumhurbaşkanı”nı “halkın” seçmesi için “halk” oylamasına dönüşmüştür.

Daha henüz 22 Temmuz seçimlerinde “açık ara” birinci olan AKP’nin yeni “iktidar” döneminin kaçıncı cumhuriyet olduğuna karar verilememişken, şimdi “11. cumhurbaşkanı”nın ikinci kez, üstelik “halk” tarafından seçilmesi için referandum yapılmaktadır.

Bu açık çelişkiye ve garabete rağmen referandum süreci başlatılmış ve “halk” 21 Ekim günü “sandık başına” giderek “evet” ya da “hayır” oyu kullanacaktır.

Şüphesiz referandum sonucunda “anayasa değişikliği paketi” kabul edilir, “11. cumhurbaşkanı”nın “halk” tarafından seçilmesi “anayasal zorunluluk” haline gelirse, “halk” “11. cumhurbaşkanı”nı seçmek için bir kez daha “sandık başına” gidecektir. Böylece “11. cumhurbaşkanı” olarak seçilmiş olan “gül gibi cumhurbaşkanı” seçilmemiş olacak, meclisin yaptığı seçim “kadük” olacaktır. 21 Ekim referandumunda “anayasa değişikliği paketi” kabul edildiğinde, “anayasanın geçici 19. maddesi” gereğince, “kırk gün sonra”, yani Aralık ayında “11. cumhurbaşkanı” seçimi yapılacaktır.

“Medya”nın laik ve laikçi olmayan “köşe” yazarlarının bile “işin içinden” çıkmadıkları bu garabet, en açık biçimde anayasanın anayasa olmaktan çıktığı, anayasanın “sözde ermeni soykırım” gibi “sözde anayasa”ya dönüştüğü yeni dönemin başlangıcını oluşturmaktadır.

Bu sadece “laik devlet”in değil, “hukuk devleti”nin de sonudur.

21 Ekim referandumu ile 11. cumhurbaşkanının “halk” tarafından seçilmesinin kabul edilmesiyle, A. Gül’ün, “gül gibi” cumhurbaşkanlığı sona erecek, “numarasız” bir cumhurbaşkanı olarak “tarih”e geçecektir. “Kırk gün sonra” A. Gül yeniden aday olarak ortaya çıktığında, “numarasız” cumhurbaşkanı olarak “tarih”ten çıkıp, yeniden ve bir kez daha “11.” cumhurbaşkanı olabilecektir.

Ya da yeni bir anayasa değişikliği yapıla-

rak, 21 Ekim referandumunun sonuçları “yeni anayasa” kabul edilene kadar “ertele-necek”tir. Bunun için bir maddelik bir “anayasa değişikliği”nin mecliste 367 oyla kabul edilmesi yeterlidir. Artık “numarasız” cumhurbaşkanı sayesinde, “eskisi” gibi anayasa değişikliğinin “cumhurbaşkanı” tarafından veto edilmesi ya da referanduma gidilmesi olasılığı bulunmadığından, meclisin yapacağı böylesi bir “anayasa değişikliği”ne ilişkin “kanun” otomatik olarak yürürlüğe girecektir.

Bu anayasa hukukunun sonudur.

Artık anayasa değişiklikleri ve hatta tüm anayasa, meclisten çıkartılan herhangi bir “kanun” gibi kanun olacak, “kanunlar anayasaya aykırı olamaz” ilkesi anayasanın “kanunlara aykırı olamaz” zıvalığına dönüşecektir.

Böylesi bir hukuksuzluk, anayasasızlık ortamında, kaçınılmaz olarak, meclisin “mutlak” çoğunluğunu elinde bulunduran parti, her istediğini “kanun”la yapabileceği bir güce sahip olacaktır.

Bu, 12 Eylül askeri darbesiyle birlikte Kenan Evren ve “konsey üyeleri”nin ilk icraatı olan “2324 sayılı anayasa düzeni hakkında kanun”un yeni versiyonudur.

Madde 6. - Milli Güvenlik Konseyinin Bildiri ve Kararlarında yer alan ve alacak olan hükümlerle Konseyce kabul edilerek yayımlanan ve yayımlanacak olan kanunların 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Anayasa hükümlerine uymayanları Anayasa değişikliği olarak ve yürürlükteki kanunlara uymayanları da kanun değişikliği olarak yayımlandıkları tarihte veya metinlerinde gösterilen tarihlerde yürürlüğe girer.

“Yasalara saygılı” yurttaşlar, 12 Eylül döneminde bu “yasa”lara uymayı nasıl “hukuk devletinin gereği” olarak boyun eğmişlerse, bugün de aynı nedenlerle, aynı gerekçelerle “yasa”lara uymayı “boyunlarının borcu” olarak kabul edeceklerdir.

Bu durum, ne denli hukuk devletinin, anayasa hukukunun sonu olursa olsun, aynı zamanda yasama organının tüm gücünü yitirmesi, yürütmenin yasama karşısında mutlak iktidardır. Sözcüğün Fransızca anlamıyla Tayyip Erdoğan ve mehteran takımının “*coup de tête*”sidir (kafa darbesi).

Sarı İnek ve Cumhurbaşkanlığı Seçimi

Vaktiyle aynı ormanda yaşayan bir aslan ve bir inek sürüsü varmış. Aslan sürüsünün gözü inek sürüsünde, ama inek sürüsü kendini savunacak kadar kalabalık ve güçlü.

Aslanlar açlıktan yorgun, halsiz, güçsüz kalmışlar. Düşünüp taşıyorlar; sürü kalabalık ve güçlü saldırırlarsa karşılık bulacakları kesin. Çaba sarf etmeden, enerji harcamadan nasıl karınlarını doyurabilirler, bunun yollarını arıyorlar...

Ve aralarında konuşup anlaşıyorlar, içlerinden ineklerin sürüsüne bir elçi gönderiyorlar. Elçi diyor ki:

– Size saldırırsak ne olacağını biliyorsunuz. Mutlaka aranızdan birini alıp yiyeceğiz, buna engel olamazsınız. Gelin, ne kendinizi ne bizi uğraştırmayın, aranızdan birinin rengi çok sarı, sizden de farklı, bizim de gözlerimizi alıyor. Onu bize verirseniz size saldırmadan onu alıp gideriz ve bir daha gelmeyiz. Bundan sonra da güzel güzel geçiniriz.

İnekler düşünmüşler, taşınmışlar, bilge ineğe sormuşlar. “Olmaz” demiş bilge inek, “Aramızdan hiçbirini vermeyin” Ama aslanlar ısrarlı. En sonunda razı olmuş inekler, nasıl olsa saldırırlarsa birimiz gidecek, hem biz de çok yorulacağız. En sonunda peki demiş inekler, bir inekten ne çıkar? Biz büyük bir sürüyüz, bize bir şey olmaz... Vermişler sarı ineği, aslanlar da sarı ineği bir güzel yemişler, karınlarını doyurup kendilerine gelmişler.

Bir kaç gün sonra aslanlar gene acıkmışlar, yine gelmiş aslanların elçisi ineklerin yanına,

– Aranızda boynuzu kırık bir inek var, sinirimizi bozuyor, verin onu, ne kendinizi ne bizi uğraştırmayın demiş...

Barış yanlısı inekler, ikinci tavizi vermişler, o inek de verilmiş. Artık işi öğrenen aslanlar, benekli inek, kuyruğu kısa inek, şöyle inek, böyle inek deyip inekleri bir bir almışlar sürüden. Sürü de gündün güne iyice azalmış. Artık aslanlar elçiye gerek kalmadan açık saldırıya, istedikleri ineği sürüden götürüp yemeye başlamışlar.

Sürünün ileri gelen inekleri, panik içinde tekrar bilge ineğe koşmuşlar. “Biz nerede hasta yapıyoruz, sürümüz yok olacak!” demişler.

Bilge inek yanıtı vermiş, “Siz hatayı sarı ineği verirken yaptınız...”

Recep Tayyip Erdoğan cumhurbaşkanı olmak istiyor. Ama bugüne kadar olduğu gibi bir cumhurbaşkanı değil, tek seçici, tek atayıcı, tek karar verici, “koşan, terleyen” ve ülkeyi mutlak hükümlerle yönetecek bir cumhurbaşkanı olmak istiyor. Üstelik bu isteğini hiç gizlemiyor. Bulduğu her fırsatta açıkça dile getiriyor. AKP’nin “kurmayları” ya da bizim deyişimizle, “mehteran takımı” da Recep Tayyip Erdoğan’ın arzusuna göre bir cumhurbaşkanı olması için gerekli “yasal” hazırlıkları yapıyorlar.

Recep Tayyip Erdoğan’ın hedefinin, dünyanın “demokratik” hiçbir ülkesinde olma-

dığı kadar geniş, hatta sonsuz denilebilecek yetkilere sahip bir “ulu başkan” olmak olduğunda hemen herkes hem fikir. Bunun “demokratik” bir ülkede “tek adam diktası” kurmak anlamına geldiğini de bilmeyen yok gibi.

Recep Tayyip Erdoğan’ın hayalini kurduğu ve hedefine oturttuğu cumhurbaşkanlığı, her ne denli “tek adam diktası”, alenen “diktatörlük” olarak tanımlansa da, özünde yasama ve yürütme gücünün tek elde ve tek kişide toplanmasından başka bir şey değildir. Olayları izleyen ve izlediği oranda olayları anımsayan herkesin bildiği gibi, Re-

cep Tayyip Erdoğan, “güçler ayrımı”na karşıdır. Yine herkesin bilebileceği gibi, kapitalizmin tekelci kapitalizme dönüşmesiyle birlikte, başta emperyalist ülkelerde olmak üzere, yürütmenin güçlendirilmesi yönündeki çabalar ve girişimler alabildiğine yoğunlaşmıştır.

Geçmiş dönemlerde feodal egemen sınıflarla (aristokrasi) burjuvazi arasındaki dengenin bir ifadesi ve kabulü olan “güçler ayrımı”, yürütme karşısında bir güç ve denge unsuru olarak yasamanın (parlamentonun) ve sözde bağımsız, özde ise yasama gücünün çıkardığı yasaları uygulamakla görevli yargı kurumunun ortaya çıkartılmasıyla siyasal sistemin temel unsuru olmuştur. “Güçler ayrımı” doktrini, 1789 Fransız Devrimi’nin “eşitlik-özgürlük-kardeşlik” şiarı gibi, o güne dek oluşmuş burjuva ilişkilerin, burjuva kurumların meşruluğunu sağlayan, önündeki engelleri kaldıran, ama burjuvazinin çıkarlarını toplumun “ortak çıkarı” gibi sunan bir burjuva ideolojisinin ifadesidir. Ama tekelci kapitalizmle (emperyalizm) birlikte “güçler ayrımı” doktrini de bir yana itilmeye başlanmıştır.

“Devlet gücünün ve ekonomik görevlerinin alanının genişletilmesinin yanı sıra parlamenter kurumların etkinliğinin azalması da görülür. Otto Bauer şöyle diyordu: ‘Emperyalizm, yasama gücünün yetkilerini yürütme gücünün lehine olarak azaltır.’... Parlamento merkezleşmiş monarşilerin ellerindeki gücü istedikleri gibi kullanmalarını önlemek için kapitalist sınıfın verdiği mücadeleden doğdu. Bu durum çağdaş dönemin ilk zamanlarının özelliği idi. Parlamentonun görevi daima hükümet gücünün kullanımının denetlenmesi ve kontrol edilmesi olmuştur. Bunun sonucu olarak parlamenter kurumlar, devletin özellikle ekonomik alandaki görevlerinin asgariye indirildiği rekabetçi kapitalizm dönemlerinde güçlendiler ve prestijlerinin en yüksek noktasına vardılar... Emperyalizm döneminde kesin bir değişiklik olur... Parlamento gittikçe artan bir ölçüde birbirinden farklı sınıf ve grupların çıkarlarını temsil eden partilerin savaş alanı olur. Bir taraftan parlamentonun olumlu eylem gerçekleştirme kapa-

sitesi azalırken, diğer taraftan, uzaktaki toprakları yönetmeye, donanma ve orduların faaliyetlerini düzenlemeye ve karmaşık ve zor ekonomik sorunları çözmeye hazır ve yetenekli olan merkezi bir devlete olan gereksinme artar. Parlamento bu şartlar altında elinde bulundurduğu ayrıcalıkları birbiri ardından bırakmak ve gözleri önünde, gençliğinde iyi ve etkin biçimde mücadele verdiği türde, merkezi ve denetlenmeyen bir gücün ortaya çıkışını seyretmek zorundadır.” (Sweezy, *Emperyalizm, Çağdaş Kapitalizmin Bunalımı*, s. 90.)

Emperyalizm, kendine bağımlı ülkelerde kendi işlerini kolayca ve her türlü “bürokratik engelden” (ki bu parlamentoda temsil edilen değişik sınıf ve tabakaların çıkarlarıyla uzlaşmak zorunda kalmamak anlamına gelir) arındırılmış olarak yapmak ister. Dolayısıyla bu ülkelerde de yürütmenin güçlendirilmesini talep eder.

Emperyalizmin bu talebi ile Recep Tayyip Erdoğan’ın mutlak bir yürütme gücünü elinde bulunduran bir cumhurbaşkanı ya da “devlet” başkanı arzusu birbiriyle tam olarak örtüşmektedir. Burada gizli-saklı hiçbir şey yoktur.

Yürütmenin güçlendirilmesi, çok açıktır ki, değişik sınıf ve tabakalarının temsilcilerinden oluşan ve bu sınıf ve tabakalarının çıkarlarını “ortak çıkar” paydasında birleştirmekle “yükümlü” olan yasamanın aleyhinedir. Diğer deyişle, yasama organının (parlamento) güç ve yetkilerinin yürütmeye aktarılmasıdır. Güçlü bir yürütme koşullarında, değişik sınıf ve tabakaların çıkarlarının “ortak çıkar” olarak birleştirilmesi, yani bu kesimler arasında belli bir uzlaşmanın ve consensusun oluşturulmasına ihtiyaç duyulmayacaktır. Egemen sınıfın iktidarı mutlak hale getirilecek ve diğer sınıf ve tabakalar onun mutlak iktidarı tabi olacaktır.

Yasama organının gücünü kendisinde cimsileştiren ve kullanan yürütmenin gücünü tek adamın ya da bir adamlar grubunun (oligarşi) kullanıp kullanmamasının burada hiçbir önemi yoktur. Emperyalist “demokrasi” anlayışı bağlamında, önemli olan yürütme organının şu ya da bu biçimde ve şu ya da bu aralıklarla yapılan (Che Guevara’nın sözüyle, “hileli ya da hilesiz”) bir “seçim”le işbaşına gelmesidir. Gerisi “teferruat”tır!

Bütün bunlar açık-seçik ortadayken, telceli kapitalizmin tarihsel eğiliminin bu yönde olduğu bilimsel olarak pek çok sefer ortaya konulmuşken, Recep Tayyip Erdoğan'ın "güçlü yürütme" söylemiyle "üstün yetkilerle donatılmış cumhurbaşkanı" istemi karşısında kaygı ve endişe duyulması şaşırtıcıdır.

Bugün toplumsal muhalefetin düzen içi partileri, Recep Tayyip Erdoğan'ın cumhurbaşkanı seçilmesiyle birlikte, parlamentodaki AKP'nin mutlak çoğunluğuyla (ve elbette HDP ya da MHP'nin desteğiyle) "tek adam diktası" kurulacağını söylemektedir. Ağustos ayındaki Cumhurbaşkanlığı seçiminde "muhalefet" in ortak bir aday çıkarak bu sürecin önünü kesmeye çalışmaktadırlar. Oysa "atı alan Üsküdar'ı geçmiş" tir!

Bugün hemen hemen hiç kimsenin anımsamadığı 21 Ekim 2007 Anayasa Referandumu bu sürecin ilk ve temel halkasıdır.

"Unutulmuş Referandum - Tayyip-Bonaparte'ın 'Coup de Tête'si" yazımızda ifade ettiğimiz gibi, 21 Ekim 2007 referandumuyla kabul edilen "cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi" hükmü, açık biçimde yasama organının yetkilerini "seçilmiş cumhurbaşkanı"na devretmesinin başlangıcıdır. Bu da anayasa hukukunun sonu demektir. Söz konusu olan yazımızda ifade ettiğimiz gibi, bu referandumla birlikte, "anayasa değişiklikleri ve hatta tüm anayasa, meclisten çıkartılan herhangi bir 'kanun' gibi kanun olacak, 'kanunlar anayasaya aykırı olamaz' ilkesi 'anayasa kanunlara aykırı olamaz' zirvalığına dönüşecektir." Ve dönüşmüştür de.

21 Ekim 2007 Anayasa Referandumu'nda, 42.690.252 kayıtlı seçmenin %67,5'i sandığa gitmiş ve 19.422.714 "evet" oyuyla (%68,95) kabul edilmiştir.*

Oysa bu referandumdan üç ay önce yapılan ve AKP'nin "açık ara" kazandığı 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde 36.056.293

seçmen (%84,2) oy kullanmıştır. AKP'nin oy toplamı 16.327.291'dir (%46,58). Bu sonuç karşısında referandumda hiçbir şey yapılamayacağını düşünen "muhalefet" partileri olayları kendi haline bırakarak, bugünkü sorunların ortaya çıkmasına yol açmışlardır.

Bu anayasa değişikliğiyle "halk tarafından doğrudan seçilmiş cumhurbaşkanı" ile "halk tarafından doğrudan seçilmiş parlamento" karşı karşıya getirilmiş ve cumhurbaşkanı parlamentoya değil, "halka" karşı "sorumlu" hale gelmiştir.

Bugün Recep Tayyip Erdoğan, Kenan Evren için "biçilmiş" 1982 Anayasası'nın cumhurbaşkanına verdiği yetkileri sonuna kadar kullanacağını ilan ederken, parlamento seçimlerinin yerine "plebisit"lerle ülkeyi yönetmeye aday olmuştur.

Mecliste "temsil edilen" "muhalefet partileri", A. Gül'ün parlamento tarafından "nasıl olsa" seçilmiş olduğundan yola çıkarak 21 Ekim 2007 referandumunda hiçbir şey yapmayarak bu durumun ortaya çıkmasına neden olmuşlardır. Şimdi de Recep Tayyip Erdoğan'a karşı "ortak aday" çıkartmaktan ve bu yolla Recep Tayyip Erdoğan'ın "tek adam diktası"nın önünü kesmeye çalışmaktadırlar.

Evet, bugün için cumhurbaşkanlığı seçiminin sonucu ortadadır. "Muhalefet" bir bütün olarak hareket ettiğinde Recep Tayyip Erdoğan'ın "hayali" sandığa gömülebilecektir. Ama 2007 referandumuyla ortaya çıkan sorun/çelişki varlığını sürdürecektir. Bugün olmazsa yarın, parlamentoda mutlak çoğunluğu elde eden bir başka partinin ihtirashı ve haris bir lideri, aynı yoldan giderek cumhurbaşkanında cisimleşen güçlü bir yürütmenin ortaya çıkmasını sağlayabilecektir.

Yasama organı (TBMM), kendisinde olan cumhurbaşkanını seçme yetkisini "halka" devrederek "tek adam diktası"nın önünü açmıştır. "Muhalefet" partileri ise asıl hatayı, bilge ineğin dediği gibi, "sarı ineği verirken", yani 2007 referandumunu önemsemeyerek yapmışlardır.

Şimdi artık değişik sınıf ve tabakaların çıkarlarının ortaklaştırıldığı ve aralarında belli bir consensusun yaratıldığı varsayılan "parlamentar sistem"e "elveda" demenin zamanı gelmiştir. Görüntüsel bir "demokrasi"nin olduğu bir ülkede bu da hiç şaşırtıcı değildir.

* Burada gözden kaçınılması gereken bir olgu da, 21 Ekim 2007 referandumunda Kürt seçmenlerin Türkiye ortalamasından daha yüksek bir katılımda buldukları ve yine Türkiye ortalamasının çok üstünde "evet" oyu verdikleridir. Örneğin Hakkari'de referandum katılım oranı %74,5 ve "evet" oylarının oranı %91,8 olurken, Mardin'de katılım oranı %75,1 ve "evet" oylarının oranı %94,8; Şırnak'ta katılım oranı %72,2 ve "evet" oylarının oranı %91,3'tür.

Dengesiz Toplumun Cumhurbaşkanlığı Seçimi

Dışa, yani emperyalizme bağımlı geri-bı-raktırılmış bir ülke olan Türkiye, çok bilinen sözle, her an her şeyin olabildiği bir ülkedir. Mahir Çayan yoldaşın sözleriyle, “emperyalist hegemonya toplumun kendi iç dinamiği ile gelişmesine engel olduğu için ülke alt-yapı ilişkilerinden üstyapısına kadar **milli bir kriz** içindedir. Bu milli kriz tam anlamı ile olgun değildir. Ancak şu veya bu ölçüde vardır.” Diğer bir ifadeyle, Türkiye, ekonomik, toplumsal ve siyasal olarak dengesiz bir toplumdur. Her an her şeyin olabildiğini sağlayan da bu dengesizliktir. Bugün, çok fazla bilinen, ama unutturulmaya çalışılan bu belirleme, Türkiye’deki her türlü ekonomik, toplumsal ve siyasal gelişmenin değerlendirilmesinde belirleyici bir yere sahiptir.

Her an her şeyin olduğu, bir gün içinde birden çok olayın birbiri ardına ortaya çıktığı ve her birinin bir önceki olayın ya da gelişmenin önüne geçtiği ya da üstünü örttüğü bir süreç yaşanmaktadır. “Köşe yazarları”nın, artık eskisi gibi bir sonraki günün gazeteleri için “yorum” ya da “değerlendirme” yazmaya bile zamanları kalmamaktadır. Bir gün içinde gelişen olaylar dizisi, kaçınılmaz olarak, “24 saat yazarlık” türünden yeni bir “köşe yazarlığı” tipi ortaya çıkarmıştır.

İster günlük, ister “24 saatlik” “köşe yazarlığı” yapılsın, her durumda gelişen olaylara yetişebilmek ve bu olayları kendi бүтүнлүгү içinde ve süreç olarak değerlendirmek neredeyse olanaksız hale gelmiştir. İnsanlar (ya da okurlar), henüz var olan bir olayın ne olduğunu bile anlayamadan yeni bir olay ortaya çıkmaktadır. Her hangi bir gün, olağan bir gündemle (örneğin Cum-

hurbaşkanlığı seçimi gibi ayları kapsayan bir gündem) güne başlayan insanlar, gün ortasında bambaşka bir olayla, akşam daha başka bir olayla yüzyüze gelmektedirler. Gün boyu gelişen olayları (yalın dille söylersek, “haberleri”) izlemeyen bir kişi, akşam işinden evine döndüğünde apayrı bir ülkede yaşıyormuş duygusuna kapılabilmektedir. “Ne oldu” sorusu, hemen her durumda “ne olacak” sorusuyla birlikte insanların günlük yaşamında sürekli ve kalıcı bir yere sahip olmaktadır. Hiç kimse, “ne olduğu”nu anlamadıkları bir ortamda “ne olacağı”nu da konuşacak/düşünecek bir zamana sahip değildir.

Örneğin, neden olduğunu bilmeden izlenen borsa ya da döviz kuru, birden yükselmekte ve ardından yine neden olduğu bilinmeksizin birden düşebilmektedir. Döviz kuru yükselirken borsanın düşmesi bir “kural” olarak belenmişken, birden borsanın yükselişi ile döviz kurunun yükselişi birbirine paralel bir seyir izleyebilmektedir.

Tüm gözler bir konuya (örneğin Cumhurbaşkanlığı seçimine) “odak”lanmışken, birden bire bir “tape” ortaya çıkabilmekte ve gündemi belirleyebilmektedir. Hemen herkes “Kürt sorunu”nun çözümüne ilişkin “banş süreci”nden söz ederken, birden bire bir başka toplumsal çatışma patlak vermektedir. Öyle ki, bu yeni toplumsal çatışma, ülkenin “en önemli sorunu” olarak görülen “Kürt sorunu”nu (ve elbette “banş süreci”ni) birden gündemin en alt sıralarına itebilmektedir. Sözcüğün tam anlamıyla, ulusal bir sorun, sınıfsal bir başka sorun tarafından “önemsizleştirilebilmektedir”.

Böyle bir ülkede, böyle bir ortamda, kendi çıkarlarını “realize” edebilmek için “gündem” yaratmaya çalışan siyasal iktidarın söylem ve demagojileri de bu değişkenliği daha da artırmaktadır.

Böyle bir ülkede ve böyle bir ortamda, herhangi bir olayı ya da konuyu enine-bo-yuna ele almak ve değerlendirmek, ülkenin fiili gündeminden kopmaktan başka bir anlama gelmemektedir. Böyle olunca da, olayların süreç olarak ele alınması neredeyse olanaksız hale gelmektedir.

Bugün Türkiye'nin ana gündem maddesi, hiç tartışmasız Cumhurbaşkanlığı seçimidir. Bir an için “Cumhurbaşkanı kim olacak?” sorusu gündemin ilk sırasında yer alırken, Recep Tayyip Erdoğan'ın aday olup olmayacağı, muhalefet partilerinin kimi aday göstereceği tartışılırken, birden bire bir başka olay, örneğin Soma katliamı her şeyin önüne geçebilmekte ve her türlü toplumsal tepki bu olay çerçevesinde kendisini dış vurabilmektedir.

Bir sonraki olay tarafından gündemin alt sıralarına itilen her gelişen olay, aynı zamanda yeni beklentilerin de ortaya çıkmasına ve bir sonraki olay tarafından bir kenara itilmesine yol açmaktadır. Bir olayın yarattığı “umut”, bir sonraki olay tarafından “umutsuzluğa” dönüştürülebilmektedir.

Birbiri ardına gelen ve sürekli bir diğerini önemsizleştiren olaylar dizisi, giderek toplumsal bellekte tahribatlara ve “bugün”de yaşarken, “dün”ün unutulmasına yol açmaktadır. “Yarın” ise, bu değişkenlik içinde kendine bir yer bulamamaktadır. Böylesi bir durumda da, “medyatik” söylemler, gazete manşetleri, olayların tanımlanmasında etkin hale gelebilmektedir.

Örneğin, Gezi Direnişi, Türkiye toplumsal muhalefet hareketinin tarihsel bir olay/olgusu haline gelirken, neyin ne olduğu, böylesi bir direnişin nasıl ortaya çıktığı ve geliştiği anlaşılmamışken, “Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak” söylemleri kolayca yaygınlaşabilmektedir. Bu öylesine bir kolaylıktır ki, Gezi Direnişi, neredeyse Taksim-Gezi Parkı çevresinde toplaşmış, siyasal iktidarın polis güçlerini çekilmesiyle 15 gün boyunca kendiliğinden “kendi iktidarını” kurmuş bir olay/olgu haline getirilirken, Gezi Parkı dışındaki yerlerdeki direnişler, çatışmalar ve daha da önemlisi bu çatışma ve direnişlerde yer alan milyonlarca insan gör-

mezlikten gelinebilmiştir.

Toplumun kutuplaştırılmasından, alevi-sünni olarak ayrıştırılmasından “yakınanlar”, Recep Tayyip Erdoğan'ın konuşmalarıyla insanları “ötekileştirdiğinden” söz edenler çok kolaylıkla toplumsal olaylarda yer alan kitlenin “mezhebi”ni öne çıkartabilmektedirler. Gezi Direnişi'nin birinci yılına girildiğinde, birden bire bu direnişte yaşamını yitirenlerin “mezhebi”nin “alevi” oldukları keşfedilebilmekte ve böylece Gezi Direnişi *st-nıfsal* temelinden kopartılarak “mezhepsel” bir temele oturtulabilmektedir.

17 Aralık sonrasında “cemaat”in yayınladığı “tapeler”le umutlanan ve bu umutla 30 Mart yerel seçimlerinde AKP'nin önemli ölçüde oy kaybedeceği beklentisine girenler (ya da böyle bir beklenti oluşturanlar), seçim sonrasında Recep Tayyip Erdoğan'ın ailecek yaptığı “zafer konuşması”yla kolayca umutsuzluğa kapılabilmektedirler. Bu umutsuzluk içinde de, Recep Tayyip Erdoğan'ın “cumhurbaşkanı olma planları”nın gerçekleşeceği düşüncesine savrulabilmektedirler.

Oysa 30 Mart yerel seçimleri, daha önceki seçimlerin bir “fotokopisi” olurken, AKP, bu seçimlerde 2,5 milyon oy kaybetmiştir. Oylar alt alta yazılıp, toplanıp-çıkartıldığında, AKP'nin, dolayısıyla “muhtemel cumhurbaşkanı” Recep Tayyip Erdoğan'ın “oy potansiyeli”nin %43,5 olduğu, buna karşılık düzen içi iki muhalefet partisinin (CHP ve MHP'nin) “oy potansiyelinin” de aynı düzeyde olduğu, yani “şanslarının” eşit olduğu çok açıktır.*

Yine 30 Mart yerel seçimleri sonuçlarından yola çıkıldığında, Recep Tayyip Erdoğan'ın “muradına” erebilmesi için yaklaşık %6,5 oranında bir ek oya ihtiyacı vardır. BDP (HDP) ile BBP'nin aldığı oylar dışında kalan “muhalefet” partilerinin toplam oy oranı, %49,26'dır. BBP ile AKP'nin aldığı oy oranı %44,55, BDP+HDP ile AKP'nin aldığı oy oranı %49,32'dir. Bu durumda (AKP+BBP+BDP=%50,74), oylar başa baş görünmektedir.

* YSK'nın açıkladığı kesin sonuçlara göre, belediye meclisi seçimlerinde, AKP'nin aldığı oy oranı %42,87'dir. CHP %26,34, MHP ise %17,82 oranında oy almıştır. Burada düzen içi iki muhalefet partisinin oy oranı AKP'den %1,29 daha fazladır. Benzer bir durum belediye başkanlığı seçimlerinde de ortaya çıkmıştır.

Tüm bunlar, Recep Tayyip Erdoğan'ın "muradına" erebilmesi için BBP ile BDP'nin (+HDP) oylarını alması gerektiğini göstermektedir.

Görüleceği gibi, ülkenin bu dönem için ana gündem maddesi olan Cumhurbaşkanlığı seçimi, düzen içi siyasal ilişkiler alanında bir dizi ittifaklara, kapalı kapılar arkasında yapılacak pazarlıklara vb. bağlıdır. Bu pazarlıklar ya da ittifaklar "kombinasyonu"nda, doğal olarak " taraflar" kendi çıkarlarını "maksimize" etmeye çalışacaklardır. Burada siyasal etik, siyasal ilke vb. gibi "ulvi" şeylerin hiçbir değeri yoktur.

Açıktır ki, Cumhurbaşkanlığı seçiminde "anahtar parti", kesinlikle HDP (BDP) olacaktır. %6,5'lük oy potansiyeli ile HDP'nin "anahtar parti" haline gelmesi, doğrudan "İmralı'nın "kilit" konumunda olmasını getirmektedir. Bu da, Cumhurbaşkanlığı seçiminde "barış süreci" söylemlerinin öne çıkartılmasını, gündemin ilk sırasına yükseltilmesini kaçınılmaz kılmaktadır. A. Öcalan, "son görüşme"de (1 Haziran 2014) "demokrasi ve barış projesi olan aday" destekleyeceklerini söylerken bu durumu açık biçimde ifade etmiştir.

HDP dışında kalan düzen içi muhalefet partileri, "çatı aday" çıkartsalar da, çıkartmasalar da, her durumda Cumhurbaşkanlığı seçiminin iki türlü yapılması nedeniyle, ikinci turda iki aday "yarışacaktır". Bugün için (her an her şeyin olduğu bir ülkede kaçınılmaz bir "rezerv"dir bu), ilk turda tüm partilerin kendi adaylarıyla seçime katılacakları neredeyse kesindir. Bu durumda Recep Tayyip Erdoğan'ın oyların %50'sini alarak ilk turda seçilme olasılığı oldukça düşüktür. Bu nedenle, ikinci tur, büyük olasılıkla AKP aday (yani Recep Tayyip Erdoğan) ile CHP'nin aday arasında yapılacaktır. MHP'nin "blok" halinde CHP adayını desteklediği koşullarda seçim sonucunun başa baş olacağı görünmektedir. BBP'nin oylarının AKP'ye kayacağı varsayıldığında, HDP'nin "anahtar" rolü oynayacağı görülmektedir.

"Seçim toto" ya da "seçim olasılıkları" konuşulduğunda, HDP'nin ikinci turda "muhalefet" partilerinin oylarının birleşeceği aday desteklediğinde Recep Tayyip Erdoğan'ın seçimleri kazanması neredeyse olanaksızdır. Ama her an her şeyin olduğu bir ülkede, her kesimin kendi çıkarlarını "mak-

similize" etme peşinde koşmaları kadar "doğal" bir şey yoktur. HDP'nin de, "İmralı"da MİT üzerinden AKP ile yapılan "pazarlıklara" bağlı olarak hareket edeceği de kesindir. Ancak HDP'nin "sol" ve "Türkiye partisi" olma iddiası nedeniyle, böylesine MİT'çi bir "pazarlığa" bağlı olarak AKP'yi alenen desteklemesi ve AKP adayına oy verilmesini istemesi de fazlaca olanaklı değildir.

Bu durumda "sol görünümü" HDP'nin yapabileceği şey, 2010 Anayasa Referandumu'nda "İmralı'nın talimatıyla yaptığından farklı olmayacaktır: *İkinci tur oylamaya katılmamak.*

Bugün için "İmralı'nın ikinci tur oylamaya ilişkin bir "politikası" açıklanmamıştır. Yepyeni bir olay ortaya çıkmadığı sürece, birinci turun sonuçlarına bakılacaktır. Ama "görünen köy", hiç şüphesiz "kılavuz" istemez. HDP, ikinci turda AKP adayını (Recep Tayyip Erdoğan) kendi çıkarlarını "maksimize etme"ye hizmet edecek olsa da, alenen destekleyebilecek siyasal cesarete sahip değildir. Bu durumda, 2010 Anayasa Referandumu'nda olduğu gibi, seçime katılmayarak, dolaylı yoldan AKP'yi desteklemekten başka bir seçeneği bulunmamaktadır.

Diyarbakır eski Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Baydemir, "İmralı"dan gelecek sinyalleri beklemeden bu durumu şöyle ifade etmiştir: "Benim inancım o ki, birinci turda bitmeyecektir bu iş. Mutlaka ikinci tura kalacaktır. İkinci turda, bana göre adaylara bakacaktır Kürt siyaseti... Bunların hiçbirisi Kürtlerin derdine derman olmayacaksa, eğer demokrasi derdine derman olmayacaksa, barış derdine derman olmayacaksa hiçbirisine oy vermek zorunda değildir diye düşünüyorum."

Gezi Direnişi'nin "kahramanı" ilan edilen Sırrı Süreyya Önder'in son "İmralı" görüşmesinden sonra yaptığı açıklamada, A. Öcalan'ın "kapsayıcılık", "demokratik siyasete olan inanç" ve "barışı geliştirme" "ilke"lerini sıraladığını ve bu "ilke"lere sahip olan aday destekleyeceklerini açıklaması, Osman Baydemir'in söyledikleri ile çakışmaktadır.

Genel kabule göre, Recep Tayyip Erdoğan, A. Öcalan'ın "ilke"lerinden "kapsayıcılık" ve "demokratik siyasete olan inanç" yönünden "eksi"de olduğu şüphesizdir. Ama öte yandan Recep Tayyip Erdoğan, "barışı geliştirme" konusunda "İmralı" ile MİT üze-

rinden “görüşmeleri” sürdüren tek taraftır. “Muhalefet” açısından ise, ilk iki “İmralı ilkesi” “artı”yı gösterse de, üçüncü “ilke” ke-sinkes “muhalefet” adayının “eksi”si durumundadır.

Bu durumda “İmralı”nın elindeki “pazarlık kozu” oldukça güçlüdür. Ancak yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, HDP’nin “iddiaları”, Recep Tayyip Erdoğan gibi sol toplumsal muhalefet tarafından ipliği pazara çıkmış bir adayı desteklemesini olanaksız kılmaktadır. HDP’nin “iddia”larına rağmen “İmralı”nın böyle bir “irade” beyan etmesi, HDP’nin “sol” görünümünü de, söylemlerini de yerle bir edecektir. Bu durumda HDP’nin ikinci tur oylamada “bitaraf” kalması kaçınılmaz görünmektedir.

Ama bu “bitaraf” tutum, yani ikinci tur oylamaya katılmayarak, seçime katılan seçmen sayısının azalmasıyla AKP’nin oy oranını artırmasını sağlanması “akıl yolu” olmaktan çok, “İmralı”da yapılan “pazarlıkların” bir sonucu olacaktır. Bu da 2010 Anayasa Referandumunun ikinci baskısından başka bir şey değildir.* Aradaki tek fark, AKP’nin 30 Mart yerel seçimlerinde 2,5 milyon oy kaybetmiş olmasıdır. Bu oyları telef edebilmesi için, ya “İmralı”yla anlaşmak ya da *yurtdışındaki* Türkiyeli seçmenlerin (ki sayısı 2,6 milyondur) oylarının büyük bir bölümünü alması gerekmektedir. Bu açıdan “İmralı pazarlıkları”, 2010 referandumunda olduğu gibi “tek seçenek” olmaktan çıkmıştır. Ama HDP seçmen kitlesi “blok” halinde hareket ettiğinden, yurtdışı seçmenlerinin parçalı yapısı karşısında yine de sonuçları belirleyici etkin bir güç durumundadır.

* 12 Eylül 2010’da yapılan, “liberal” ve “sol liberaller”in “yetmez, ama evet” diyerek AKP’nin (ve elbette “cemaat”in) anayasa değişikliğini destekledikleri referandumda, o zamanki adıyla DTP (Demokratik Toplum Partisi) “boykot” kararı almıştır. Referandumda “evet” oyları, %57,8 (21.787.244) olurken, “hayır” oyları %42,1 (15.856.793) olmuştur. 2009 yerel seçimlerine göre, katılım oranı %85,2’den %73,7’ye düşmüştür. 2010 referandumunda kayıtlı seçmen sayısı 4 milyon artmışken, oy verenlerin sayısı 2.563.161 düşmüştür. 2009 yerel seçimlerinde DTP’nin aldığı oy, 2.277.777’dir. Diğer bir ifadeyle, DTP’nin seçmen kitlesi “boykot” kararı nedeniyle referandumda oy kullanmamıştır. DTP’nin “boykot” kararı almayıp anayasa değişikliğine “hayır” oyu vermesi halinde referandum sonuçları %54 “evet” oyuna karşılık %46 “hayır” oyu olarak, yine de AKP’nin lehine sonuçlanacaktı. Burada asıl belirleyici olan MHP seçmenlerinin büyük ölçüde “evet” oyu kullanması olmuştur.

Bütün bunlar Ağustos ayına kadar ülkenin gündemini belirleyen ana eksenin cumhurbaşkanlığı seçimi olacağını göstermektedir.

2009 yerel seçimlerinden 2010 referandumuna ve ardından 2011 genel seçimlerinden 30 Mart 2014 yerel seçimlerine kadar yapılan seçimlerde oyların dağılımına, düzen içi siyasal partilerin politikalarına ve tutumlarına bakıldığında Türkiye’deki dengesizlik çok açık biçimde görülebilmektedir.

Bugün için bu dengesizlik ortamında HDP kitlesi “blok” halinde “barış süreci”ne “endeks”lenmişken, AKP’nin denetiminde olan seçmen kitlesinin önemli bir bölümü “iktidarı ve iktidar nimetlerini kaybetmeme” kaygısı ve endişesiyle “blok”laşmıştır. Bunların dışında kalan (BBP hariç) “muhalefet” partileri ise dağınıktır. CHP seçmen kitlesi “kutuplaşmış” ortamda MHP’yi destekleme eğilimi gösterebilse de, MHP seçmenlerinde böyle bir eğilim fazlaca yoktur. Ankara’daki büyükşehir belediye başkanlığı seçiminde görüldüğü gibi, eski MHP’li Mansur Yavaş bile MHP’li seçmen kitlesinin çok azının oyunu alabilmiştir.

Bilinmelidir ki, dengesiz bir toplumda “sandıksal demokrasi”, toplumsal dengesizliği belli ölçülerde seçim sonuçlarına yansımaları sağlasa da, toplumsal muhalefetin gücünü ve değiştirici özelliğini yansıtmaz. Diğer yandan, dengesizliğin getirmiş olduğu hareketlilik ve olayların hızlı gelişimi ve değişimi, doğrudan “sandığa” yansımada da, her durumda ülkede bir “yönetme” sorunu ortaya çıkarma potansiyeline sahiptir. Gezi Direnişi, bu “yönetme” sorununu nasıl yarattığını ve siyasal ortamı nasıl etkilediğini açıkça göstermiştir. Bu açıdan, toplumsal muhalefetin niceliksel (sayısal) gücünü değil, dengesiz bir toplumda ortaya çıkardığı gelişmelerin öne çıkartılması ve hesaba katılması çok daha önemlidir.

Böylesi dengesiz toplumda, önemli bir etmen de (ki aynı zamanda dengesizliğin temel nedenidir) emperyalizmin çıkarlarıdır. Türkiye ekonomisi, geçmiş dönemlerle kıyaslanmayacak ölçüde dışa bağımlıdır ve dış gelişmelerden doğrudan ve ağır biçimde etkilenmektedir. Bugün emperyalist ülkeler, özel olarak Amerikan emperyalizmi, Türkiye’nin “sıcak para”ya olan aşırı bağımlılığı nedeniyle ekonomik bir kriz yaratma gücüne fazlasıyla sahiptirler. Kısa bir zaman

diliminde ekonomiyi ağır bir kriz ortamına sürükleyebilme gücünü elinde tutan emperyalist ülkeler, bu güç yoluyla AKP iktidarının kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmesini sağlayabilmektedirler. AKP ve mehteran takımı, iktidar oluşları kadar iktidarda kalışlarının da emperyalizmin “himmetine” bağlı olduğunu bilmektedirler. Bu nedenle, söylemsel olarak ne kadar “millici” görünürlerse görünsünler, her durumda emperyalizmin çıkarları doğrultusunda hareket etmektedirler. Son Almanya “krizi”nde olduğu gibi, Recep Tayyip Erdoğan, Almanya Cumhurbaşkanı Joachim Gauck üzerinden atıp-tutarken, diğer yandan Almanya ile Airbus 400M askeri kargo uçağı alım törenleri düzenlenebilmektedir.

Bu durum, iktidar oluşu kadar iktidard kalışı da dışı, yani emperyalizme bağlı olan AKP hükümetinin, varolan dengesizlik içinde, kendisine ve mevcut düzene karşı olan tepkileri ekonomik araçlarla pasifize edebilmesinin yolunu açmaktadır. Diğer bir ifadeyle, emperyalizmin her dediğini yerine getirirken, aynı zamanda dışı bağımlı ekonominin sürdürülebilirliğini de sağlayabilmektedir. Bu yolla sağlanan kaynaklar da halkın belli kesiminin “refah” düzeyini artırmak için kullanılmaktadır. Özellikle geniş ve

yoksul kesimlere yönelik “nakti” yardımlar yoluyla bu kesimlerin tepkileri nötralize edilmektedir.

Yine de toplumun dengesini emperyalist ülkelerde bulması (ki son dönemde ABD Merkez Bankası FED’in “3. parasal genişleme”yi sona erdirmeye kararıyla geri-bıraktırılmış ülke ekonomilerinin nasıl bir “türbülansa” girdiği açıktır) ülke içindeki dengesizliğin “düzenlenmesinde”, yani suni bir denge kurulmasında ve sürdürülmesinde iç yapının sınırlı bir etkisi bulunmaktadır. Emperyalist ülkelerdeki krizlerin yansımasıyla birlikte “nispi refah” aracı kolayca etkisizleşebilmektedir. Bu durumda elde kalan tek şey, siyasal zor olmaktadır. Gezi Direnişi’nden bugüne gelindiğinde, toplumsal muhalefetin ekonomik araçlarla pasifize edilebilmesinin olanağı kalmamıştır. Doğal olarak AKP iktidarının elinde daha yoğun ve yaygın zor ve şiddete başvurmasından başka bir yol ve araç kalmamıştır.

Cumhurbaşkanlığı seçimi işte böylesi bir ortamda ve böylesi dengesiz bir toplumsal koşullarda gerçekleştirilecektir. Sonuç ne olursa olsun, AKP iktidarını sürdürdüğü sürece dengesizlik daha da artacak ve bu dengesizliği ekonomik araçlarla (sunî olarak) düzenleme olanağı kalmayacaktır.

TÜRKİYE HALK KURTULUŞ PARTİSİ-CEPHESİ

İlk Genel Komite Üyesi

HÜSEYİN CEVAHİR

1 HAZİRAN 1971

İSTANBUL/MALTEPE

1947'de Tunceli'de doğdu. Yüksek öğrenim için Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesine girdi. Burada devrimci gençlik hareketlerine katıldı. Dev-Genç içinde yer alan Hüseyin yoldaş, Mahir Çayan yoldaşla bu mücadele içinde tanıştı. THKP-C'nin oluşum sürecinde yer aldı ve kurucularından oldu. Oluşturulan ilk Genel Komite'de yer alarak, Doğu Anadolu Bölge Sorumluluğu'nu üstlendi.

THKP-C'nin 1971 yılında başlattığı Öncü Savaşının ilk evresinde gerçekleştirilen merkezi eylemlerin içinde yer aldı. İstanbul'da şehir gerillasının yaratılması amacıyla alınan karar üzerine Mahir yoldaşla birlikte buraya geçti. Has'ların günlük hasılatlarının kamulaştırılması ve siyonist ajan E. Elrom'un tutsak alınması eylemlerine katıldı.

Elrom eylemi üzerine oligarşinin başlattığı kuşatma ve imha operasyonu sırasında, 29 Mayıs 1971'de Mahir yoldaşla birlikte İstanbul-Maltepe'de kuşatıldılar. Bu iki "adalı"nın üç gün süren kuşatması, 1 Haziran günü başlatılan operasyonla sonlanırken, Cevahir yoldaş şehit düştü, Mahir yoldaş ağır yaralı olarak tutsak edildi.

Cevahir yoldaşın sanat ve kültür üzerine yayınlanmış çeşitli yazıları yanında, Küba Devrimi üzerine bir yazısı bulunmaktadır.

TÜRKİYE HALK KURTULUŞ ORDUSU KURUCU VE ÖNDERLERİ

KADİR MANGA ALPASLAN ÖZDOĞAN SİNAN CEMGİL
31 Mayıs 1971 / Nurhak

DENİZ GEZMİŞ YUSUF ASLAN HÜSEYİN İNAN
6 Mayıs 1972 / Ankara

**TKP(M-L) VE TİKKO'NUN
KURUCUSU VE ÖNDERİ
İBRAHİM KAYPAKKAYA**

18 MAYIS 1973
DİYARBAKIR

1949 yılında Çorum'da doğdu. İlkokulu bitirdikten sonra Hasanoğlan Öğretmen Okulu'na girdi. Burayı bitirdikten sonra İstanbul Çapa Yüksek Öğretmen Okulu'na başladı. Aynı zamanda İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi-Fizik Bölümü öğrencisi olan Kaypakkaya, sol düşüncelerle burada tanıştı. Mart 1968'de Çapa Fikir Kulübü'nün kurucuları arasında yer aldı. Çapa Fikir Kulübü'nün başkanı olan Kaypakkaya, 6. Filo'ya karşı bildiri yayınladığı gerekçeyle Kasım 1968'de okuldan atıldı.

FKF ve TİP içinde ortaya çıkan ayrışmada MDD kesiminde yer aldı. *İşçi-Köylü* gazetesinin İstanbul'daki bürosunda çalışan Kaypakkaya, *Aydınlık* ve *Türk Solu* dergilerine yazılar yazdı. Aydınlik içinde meydana gelen ayrışmada D. Perinçek'in başını çektiği PDA saflarında yer aldı. 1972 yılına kadar PDA (TİİKP) saflarında çalıştı ve DABK üyesi olarak görev yaptı. Bu tarihte PDA oportünistleriyle yollar ayrıldı. D. Perinçek ve çevresinin revizyonist ve oportünist olduklarını söyleyen Kaypakkaya, ayrılık sonrasında TKP(ML)-TİKKO'yu kurdu.

TKP(ML) faaliyetlerinin yoğunlaştırıldığı Dersim bölgesinde mücadele ederken, 24 Ocak 1973'de Vartnik mezrasında oligarşinin resmi zor güçleri tarafından sarıldı. Çatışma sırasında Ali Haydar Yıldız şehit düşerken, Kaypakkaya yaralı olarak çatışma alanından uzaklaştı. Ancak beş gün sonra kendisinin kaldığı köydeki bir öğretmenin ihbarıyla yakalandı. Dört ay süren işkencelerde hiçbir şeyi kabul etmedi ve bu işkenceler sonucu 18 Mayıs 1973'de şehit düştü.

ĞAĞEDEDE SARIKAYA

1960/KARS

9 MAYIS 1993/İSTANBUL

LEYLA DOĞAN

1963/KAYSERİ

21 MAYIS 1986/ANKARA

1960 yılında Kars'da doğdu. 1977'de devrimci mücadeleye THKP-C/HDÖ saflarında katıldı. 1977-1979 yılları arasında Kars bölgesinde örgütsel faaliyette bulunan "Dede", bu dönemde faşist milis güçlere karşı THKP-C/HDÖ'nin gerçekleştirdiği silahlı eylemlerde yer aldı. MHP Kars İl Başkanı'nın cezalandırılması eylemine katıldı. 12 Eylül askeri darbesi koşullarında tutsak edildi. 1986 yılına kadar Selimiye, Metris, Sağmalcılar ve Erzurum Askeri Cezaevlerinde yattı.

1986 yılında tutsaklığı sona erer ermez pratik örgütsel faaliyet içinde yer aldı. 1991-1993 yılları arasında THKP-C/HDÖ'nin gerçekleştirdiği "30 Mart-Kızıldere Harekâtı" (1991); "Eylül Harekâtı" (1992) ve "15 Mart Harekâtı" (1993) içinde yer aldı. THKP-C/HDÖ İstanbul İl Komitesi üyesi olan "Dede" yoldaş, bir şehir gerillası olarak savaşın tüm zorluklarına ve olanaksızlıklarına rağmen üstlendiği görevleri yerine getirmekte tereddüt etmedi.

9 Mayıs 1993 Pazar günü saat 12'de İstanbul/Fatih'teki örgüt evinin oligarşinin zor güçlerince basılmasıyla başlayan çatışmada katledildi.

1963 yılında Kayseri'de doğdu. Daha henüz Ortaokul sıralarındayken devrimci mücadeleyle tanıştı. THKP-C/HDÖ sempatisini olarak örgütsel çalışmalarda kendisinden istenen her şeyi yerine getirmek için olanca gücüyle çalıştı. Örgüt saflarında ortaya çıkan II. Sağ-sapmanın yarattığı kargaşa içinde bir süre Kayseri ile sınırlı bir ilişki içinde bulundu. 1979 sonlarında bu sağcı unsurlara yönelik polis operasyonunda tutsak edildi. Ankara/Mamak cezaevinde yattı. Tutsaklığının ilk gününden itibaren örgütle bağlantı kurdu ve THKP-C/HDÖ'nin örgütsel işleyişine dahil edildi. 1981'de tutsaklığı sona erdikten sonra değişik kentlerdeki örgüt üyeleri arasında bağlantıların kurulmasında çalıştı. Her koşulda cezaevindeki tutsak yoldaşlarıyla bağlantı kurmayı başardı. Bu görevini 1986 yılına kadar aksatmadan sürdürdü. İşkenceler sonucu meydana gelen rahatsızlığı nedeniyle Ankara'da kaldırıldığı hastanede 21 Mayıs 1986'da yaşamını yitirdi.

İnternet Adresi:

www.kurtuluscephesi.com
www.kurtuluscephesi.org
www.kurtuluscephesi.net

E-Posta Adresi:

kurcephe@kurtuluscephesi.org
erisyayinlari@kurtuluscephesi.org

- MAHİR ÇAYAN: **KESİNTİSİZ DEVRİM I**
MAHİR ÇAYAN: **KESİNTİSİZ DEVRİM II-III**
İLKER AKMAN: **MEVCUT DURUM VE DEVRİMCİ TAKTİĞİMİZ**
*** **TÜRKİYE DEVRİMİNİN ACİL SORUNLARI-I**
*** **OLİGARŞİ NEDİR?**
*** **MARKSİZM-LENİNİZM BİR DOĞMA DEĞİL, EYLEM KILAVUZUDUR-III**
*** **THKP-C/HDÖ VE 15 YIL**
*** **POLİTİKLEŞMİŞ ASKERİ SAVAŞ STRATEJİSİ VE DEVRİMCİ TAKTİĞİMİZ**
*** **GRAMSCİ ÜZERİNE**
*** **REVİZYONİZMİN REVİZYONU**
*** **ULUSAL SORUN ÜZERİNE**
*** **“BDS”:** BİR PRAGMATİK SAPMA
*** **“YENİ” OPORTÜNİZM ÜZERİNE**
*** **ZAFER BİZİM OLACAKTIR!** [Ankara Davası Savunması]
*** **DEVİRİM PROGRAMLARI**
*** **RUS DEVRİMİNDEN ÇIKAN DERSLER**
*** **ESKİ BİR GERİLLANIN “EMEK”İ**
*** **PASS VE “YENİ ÇÖZÜM”ÜN FIRSATÇILIĞI**

DEVİRİMCİ MARŞLAR VE EZGİLER

- DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE EKONOMİK BUNALIM** [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-I]
DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE EKONOMİK BUNALIM II [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-III]
LAİKLİK VE ŞERİATÇILIK ÜZERİNE [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-II]
TARİHTE, GÜNÜMÜZDE VE DEVRİMCİ MÜCADELEDE KADINLAR

